

**PILOOTPROJEKTINA SAADUD ANDMEBAASIDE
KASUTAMINE TALLINNA TERVISHOIU KÕRGKOOIS,
TARTU TERVISHOIU KÕRGKOOIS, KÕRGEMAS
KUNSTIKOOIS PALLAS, SISEKAITSEAKADEEMIAS,
TALLINNA TEHNIKAKÕRGKOOIS, EESTI
LENNUAKADEEMIAS JA KAITSEVÄE AKADEEMIAS**

Uuringu raport

2024

Uuringu valmimisse on oma väärtusliku panuse andnud mitmed inimesed, kellele soovime siinkohal tänu väljendada. Oleme siiralt tänulikud kõigile, kes pühendasid oma aega ja energiat, viies läbi intervjuusid või küsitlusi, ning samuti kõigile uuringus osalejatele, kelle panus aitas oluliselt kaasa selle uurimistöö valmimisele.

Raporti koostasid Siret Piirsalu, Maigi Lepik, Elle Sõrmus, Kateriina Rannula (Tallinna Tervishoiu Kõrgkool), Ceili Vilimas (Eesti Lennuakadeemia), Aire Härmask (Tartu Tervishoiu Kõrgkool).

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
METOODIKA.....	8
1. TULEMUSED	10
1.1. Bakalaureusetaseme üliõpilased	10
1.2. Magistrandid.....	12
1.3. Mitteakadeemilised töötajad.....	14
1.4. Akadeemilised töötajad	15
2. RAKENDUSKÕRGKOOLIDEPÕHINE ANALÜÜS	19
2.1. TALLINNA TERVISHOIU KÕRGKOOL.....	19
2.1.1. Infokogumise allikad ja meetodid	19
2.1.2. Teadusandmebaaside kasutamisharjumused	20
2.1.3. Kasutussagedus ja -vajadus	21
2.1.4. Kasutusmugavus ja -raskused	21
2.1.5. Raamatukogu roll ja tugi	22
2.1.6. Andmebaaside tulevik ja kättesaadavus	23
2.1.7. Arengusuunad tulevikuks	24
2.2. TARTU TERVISHOIU KÕRGKOOL	25
2.2.1. Infokogumise allikad ja meetodid	25
2.2.2. Teadusandmebaaside kasutamisharjumused	25
2.2.3. Kasutussagedus ja -vajadus	26
2.2.4. Kasutusmugavus ja -raskused	26
2.2.5. Raamatukogu roll ja tugi	27
2.2.6. Andmebaaside tulevik ja kättesaadavus	28
2.3. SISEKAITSEAKADEEMIA.....	28
2.3.1. Infokogumise allikad ja meetodid	29
2.3.2. Teadusandmebaaside kasutusharjumused	29
2.3.3. Kasutussagedus ja -vajadus	30
2.3.4. Kasutusmugavus ja -raskused	31
2.3.5. Raamatukogu roll ja tugi	32
2.3.6. Andmebaaside tulevik ja kättesaadavus	33
2.4. EESTI LENNUAKADEEMIA.....	33
2.4.1. Infokogumise allikad ja meetodid	33
2.4.2. Teadusandmebaaside kasutamisharjumused	34
2.4.3. Kasutusvajadus ja -sagedus	35

2.4.4.	Õppekvaliteedi paranemine	36
2.4.5.	Kasutusmugavus ja -raskused	37
2.4.6.	Raamatukogu roll ja tugi	38
2.4.7.	Andmebaaside tulevik ja kättesaadavus	39
2.5.	KÕRGEM KUNSTIKOOL PALLAS.....	40
2.5.1.	Infokogumise allikad ja meetodid	40
2.5.2.	Teadusandmebaaside kasutamisharjumused	41
2.5.3.	Kasutussagedus ja -vajadus	41
2.5.4.	Kasutusmugavus ja -raskused	41
2.5.5.	Raamatukogu roll ja tugi	42
2.5.6.	Andmebaaside tulevik ja kättesaadavus	42
2.6.	TALLINNA TEHNIKAKÕRGKOOL	43
2.6.1.	Infokogumise allikad ja meetodid	43
2.6.2.	Teadusandmebaaside kasutamisharjumused	44
2.6.3.	Kasutussagedus ja -vajadus	44
2.6.4.	Kasutusmugavus ja -raskused	45
2.6.5.	Raamatukogu roll ja tugi	45
2.6.6.	Andmebaaside tulevik ja kättesaadavus	46
2.6.7.	Tulevikuvision.....	47
2.7.	KAITSEVÄE AKADEEMIA.....	47
2.7.1.	Infokogumise allikad ja meetodid	47
2.7.2.	Teadusandmebaaside kasutamisharjumused	47
2.7.3.	Kasutussagedus ja -vajadus	48
2.7.4.	Mõju tööle/ tegevusele	49
2.7.5.	Kasutusmugavus ja -raskused	50
2.7.6.	Raamatukogu roll ja tugi	50
2.7.7.	Andmebaaside tulevik ja kättesaadavus	51
3.	TULEVIKUVISIOON	52
	KOKKUVÕTE.....	54
	KASUTATUD KIRJANDUS	58
	LISA 1	60
	LISA 2	61
	LISA 3	62

SISSEJUHATUS

Raamatukogu on iga kõrgharidusasutuse missiooni ja visiooni elluviimiseks hädavajalik üksus ja selles kogutakse, korraldatakse, hangitakse, säilitatakse ja levitatakse teaberessursse kooskõlas asutuses õpetatavate valdkondadega (Danquah et al., 2022). Raamatukogu vastutab õppijale soodsa õpikeskkonna loomise ja parendamise eest ja trükitud teavikute säilitamise ning sihtrühmade toetamise eest elektroonilistele ressurssidele ligipääsu võimaldamisel (Afrane et al., 2022). Raamatukogu ruumides luuakse paremaid töötingimusi ühis-, koosoleku-, konverentsi- ja multimeediaruumide loomise kaudu. Kõrgkoolide identiteeti, mainet ja staatust mõjutavad suurel määral raamatukogus leiduvate ressursside liigid ja see, kuivõrd need õppijatele, õppejõududele ja töötajatele kättesaadavateks tehakse. Samuti mängib olulist rolli kasutajate teadlikkus ressurssidest (Atilgan & Bayram, 2006) ja nende oskus teaduslikke allikaid tõhusalt kasutada (Thompson et al., 2013a). E-teenuste kasutamisega võimaldatakse paindlikkust ja mobiilsust, et oma sihtrühmade teadustegevust paremini toetada. J. M. Scoulase ja De Groote (2023) uuringus tuuakse välja, et enamik õppejõude peab veebiajakirju, andmebaase ja e-raamatuid oma teadustöö toetamisel väga oluliseks.

Teadustöö toetamine võib olla üks kõrgkooli raamatukogu strateegiline põhimõte, mille kaudu on kõrgkooli sihtrühmadele loodud teadustöö toe süsteem, kaasates erinevaid spetsialiste selle läbiviimisse, teadusandmebaasidele ligipääs ning sihtrühmade õpetamine ning nõustamine selle kasutamisel on süsteemi osa. Raamatukogus saab läbi viia teadustöö teemalisi seminare, loenguid, koolitusi, teaduskohvikuid, publikatsioonide ühiskirjutamise töötube, individuaalseid nõustamisi, plagiaadituvastusprogrammide ja viitamistarkvara kasutamise õpet ning teadusandmebaaside kasutamise teemalisi töötube (Piirsalu, 2023). E-teenuste kasutamist on Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolis varasemalt uuritud ja 2021. aasta uuringus on välja toodud, et Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli raamatukogu veebilehe kaudu kasutavad sihtrühmad kõige enam inforessursse vähemalt kord kuus (45% magistrandid, 32% õppejõud, 29% bakalaureuse- ja koolipõhised kutseõppurid ning 22% töökohapõhised kutseõppurid). (Kont & Piirsalu, 2021)

2022. aastal algatas Rakenduskõrgkoolide Rektorate Nõukogu (edaspidi RKRN) koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsium ehk ELNET Konsortsiumiga pilootprojekti, mis avas seitsmele rakenduskõrgkoolile juurdepääsu rahvusvaheliselt tunnustatud teadusandmebaasidele. Projekti laiem eesmärk oli vähendada erinevusi ülikoolide ja rakenduskõrgkoolide vahel teadusinfo kättesaadavuses, toetada rakenduskõrgkoolide teadus- ja õppetöö kvaliteedi tõstmist, innustada teadustöö tegemist ning

edendada innovaatiliste ideede levikut. Teadusandmebaasidele ligipääsu tagamise ettevalmistuste pikk kestus lükkas pilootprojekti tegeliku käivitumise 2023. aasta jaanuarisse, mil algas kahe aasta pikkune periood andmebaaside kasutamiseks.

Kuna pilootprojekti kaheaastane periood on jõudmas lõpule, on vaja hinnata projekti tulemusi ja teha otsuseid edasiste arengusuundade kohta. Uuringu eestvedajad ja algatajad on RKRN raamatukogude töörühma liikmed, uuringu praktilisse teostusse kaasati liikmeid väljastpoolt töörühma. Uuringu eesmärk on välja selgitada, missuguseid andmebaase ja erialaseid infoallikaid rakenduskõrgkoolide õppijad ja töötajad kasutavad, sealhulgas pöörata erilist tähelepanu pilootprojekti raames kättesaadavaks tehtud teadusandmebaaside kasutamisele. Samuti tahetakse teada, millist praktilist väärtust ja kasu laiendatud andmebaaside valik on toonud ning milliseid raskusi nende kasutamisel esineb. Lisaks uuritakse raamatukogu rolli, et mõista kasutajate ootusi ja vajadusi ning pakkuda soovitusi raamatukoguteenuste tõhusamaks kohandamiseks õppimise ja teadustöö toetamisel.

Kõigis seitsmes rakenduskõrgkoolis peavad nii bakalaureusetaseme kui ma magistritaseme õppijad õppetöö raames kasutama teadusandmebaase, et nendest usaldusväärseid allikaid leida. Tabelis 1 on esitatud seitsme rakenduskõrgkooli akadeemiliste töötajate ja üliõpilaste arv 2023/24. õppeaastal. Seitsmes rakenduskõrgkoolis töötab akadeemiline personal, kellel on teadustöö tegemise kohustus ja nad peavad lisaks ka õppijaid juhendama. Tabelis 2 on välja toodud täpsem ülevaade akadeemilise personali kohta. Esitatud taustainfo annab arvulise koondülevaate, kui palju on potentsiaalseid andmebaaside kasutajaid oluliste sihtrühmade lõikes ja kui palju on võimalikke uuenduste loojaid, kes oma teadmisi ja oskusi rakendada saavad.

Tabel 1. Üliõpilaste ja akadeemiliste töötajate arv rakenduskõrgkoolide lõikes 2023/24. õa.

	Akadeemilised töötajad (isikud / ametikohad)	Bakalaureus	Magister
Tallinna Tervishoiu Kõrgkool	157 / 100	1761	95
Tartu Tervishoiu Kõrgkool	95 / 101	1235	80
Sisekaitseakadeemia	66 / 62	655	92
Eesti Lennuakadeemia	58 / 35	246	-
Kõrgem Kunstikool Pallas	99 / 60	309	-
Tallinna Tehnikakõrgkool	239 / 126	2758	-
Kaitseväe Akadeemia	120 / 113	198	56
Kokku	825 / 595	7162	323

Allikas: EHIS, (Haridussilm, 2024)

Tabel 2. Õppetööga tegelevad akadeemilised töötajad seitsmes rakenduskõrgkoolis kokku 2023/24. õa.

Ametikoht	Isikud	Ametikohti
professor	41	33
dotsent	15	13
lektor	407	318
assistent	30	24
vanemõpetaja	22	17
õpetaja	162	115
instruktor	26	26
teadur	2	1
Muu (sh administratiivtöötaja)	140	50
Kokku	825	595

Allikas: EHS, (Haridussilm, 2024)

Töö koosneb kuuest peatükist. Sissejuhatuses kirjeldatakse töö tausta, eesmärki ja ülesehitust. Metoodika peatükis keskendutakse andmekogumise ja analüüsi meetodite selgitamisele. Tulemuste osas esitatakse andmed sihtrühmade kaupa, hõlmates seitsme kõrgkooli bakalaureuse- ja magistritaseme üliõpilasi, mitteakadeemilisi ning akadeemilisi töötajaid. Järgnevalt käsitletakse eraldi kõrgkoolide analüüse, pakkudes igale asutusele detailset ülevaadet tulemustest koos illustreerivate näidetega intervjuudest.

Tulevikuvisiooni peatükis tuuakse välja neli põhieesmärki, millele rakenduskõrgkoolide raamatukogudes keskenduda ja kaugemad eesmärgid, mis on seotud järgmise taseme õppijate vajadustega. Kokkuvõtte esitatakse uuringus välja toodud kategooriate alusel.

METOODIKA

Uuringus osales seitse Eesti rakenduskõrgkooli: Tallinna Tervishoiu Kõrgkool, Tartu Tervishoiu Kõrgkool, Sisekaitseakadeemia, Tallinna Tehnikakõrgkool, Kõrgem Kunstikool Pallas, Eesti Lennuakadeemia ja Kaitseväe Akadeemia. Viies kõrgkoolis (Tallinna Tervishoiu Kõrgkool, Sisekaitseakadeemia, Tallinna Tehnikakõrgkool, Kõrgem Kunstikool Pallas ja Eesti Lennuakadeemia) saadi uuringu läbiviimiseks rektori luba, Tartu Tervishoiu Kõrgkoolis andis vastava nõusoleku teadustegevuse koordinaator ja Kaitseväe Akadeemias ülema asetäitja.

Uuringu läbiviimisel lähtuti hea teadustava põhimõtetest. Andmete kogumisel ning säilitamisel arvestatakse konfidentsiaalsuse põhimõtetega. Kogutud andmeid ei avaldata kolmandatele isikutele. Uurimistöö tulemused avalikustatakse üldistatuna ning tagatakse uuritavate anonüümsus. Saadud andmekogumit kasutatakse ainult antud uurimistöös. Uuritavate osalemine uuringus on vabatahtlik. (Hea Teadustava, 2023). Andmete kogumiseks kasutati poolstruktureeritud intervjuusid, mis võimaldasid ühendada struktureeritud küsimuste raamistiku ja paindlikkuse, et intervjuueeritavad saaksid oma vastustes arendada teemasid, mis olid nende jaoks olulised. Kaitseväe Akadeemias ei olnud võimalust teha intervjuusid, küll aga tehti anonüümne küsitlus Iliase keskkonnas, et siiski olla osa uuringust. Poolstruktureeritud intervjuu on kvalitatiivse uurimismeetodina laialdaselt kasutatav, kuna see võimaldab intervjuerijal säilitada fookuse uurimisteemal, samal ajal kohandades küsimusi vastavalt olukorrale (Ruslin et al., 2022). Uuringus osalemiseks andsid intervjuueeritavad teadliku nõusoleku. Intervjuu läbiviimiseks lepidi kokku mõlemale osapoolale sobiv aeg. Intervjuueeritavad on teadlikud, et neil on õigus loobuda uuringus osalemisest kuni uuringu tulemuste esitamiseni.

Uuringus osalenud intervjuueeritavate valim kujundati kihtvalimi põhimõttel, hõlmates nii bakalaureuse- kui ka magistriõppe üliõpilasi (nendes kõrgkoolides, kus magistriõppe on olemas), mitteakadeemilisi töötajaid ja akadeemilisi töötajaid. Mitteakadeemilised töötajad lisati uuringusse nendes kõrgkoolides, kus neil on ka üliõpilaste juhendamise kohustus või saavad mitteakadeemilised töötajad rakendusuuringutes osaleda läbiviijatena. Seetõttu tekib mõnes kõrgkoolis ka mitteakadeemilistel töötajatel vajadus kasutada teadusandmebaase. Kihtvalimi sees rakendati mugavusvalimit, mis tähendab, et küsitletavad valiti nende kättesaadavuse ja valmisoleku alusel. Kokku viidi läbi ja analüüsiti 61 intervjuud.

Intervjuud viidi läbi vahemikus mai kuni oktoober 2024. Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli sihtrühmade hulgas läbi viidud intervjuude andmeanalüüsiks kasutati Microsoft 365 tarkvara,

Zoomi salvestusfunktsiooni ja Microsoft Wordi transkribeerimisfunktsiooni. Kõrgemas Kunstikoolis Pallas, Tartu Tervishoiu Kõrgkoolis ja Eesti Lennuakadeemias salvestati intervjuud helifailina, mis transkribeeriti veebikeskkonnas tekstiks.ee (Olev & Alumäe, 2022). Pärast transkribeerimist helifailid kustutati. Tallinna Tehnikakõrgkoolis ja Sisekatseakadeemias transkribeeriti intervjuud Microsoft Word 365 tarkvara vahendusel. Kaitseväe Akadeemias saadeti küsimused sisekeskkonda Ilias, saadud vastused koondati ühte faili. Iga RKRN töörühma liige transkribeeris oma kõrgkooli intervjuud ning loodud failid asuvad kinnises pilveserveris, millele on ligipääs vaid töörühma liikmetel. Lisaks jagati pilveserveri kausta ka uuringu töörühmaga, kes andmeid analüüsisid. Failid kustutatakse 10. detsembril 2024, kui raport on esitatud.

Intervjuudele lisati ühtne kodeering, mis koosneb kooli lühendist, kihtvalimi koodist ning intervjuu järjekorra numbrist. Intervjuus ei küsitud ühtegi identifitseerivat küsimust, et tagada vastajate anonüümsus, jättes siiski uuringu töörühmale võimaluse intervjuueeritava vastused sooviavaldusel andmekogumist eemaldada.

Tabelis 3 on välja toodud analüüsi tulemusel loodud kategooriad ja alamkategooriad. Andmeanalüüsi käigus tegi töögrupp esialgse teemade jagunemise. Ühise arutelu tulemusel loodi kategooriad ja alamkategooriad.

Tabel 3. Küsimustest avaldunud teemad ja andmetöötluse lõppfaasis loodud kategooriad ja alamkategooriad

Teema	Kategooria	alamkategooria
Infokogumise allikad ja meetodid	Infokogumise allikad	1. andmebaasid (millist andmebaasi kasutatakse),
		2. muud allikad (veeb, raamatukogu, otsingumootor jne)
Kasutussagedus ja vajadus	Infokogumise meetodid ja harjumused	1. sagedus
		2. meetodid
Kasutusmugavus ja -raskused	Takistused/kitsaskohad	
Raamatukogu roll ja tugi	Kasutusvajadus	
Andmebaaside tulevik ja kättesaadavus	Ootused raamatukogule	1. toetav roll
		2. nähtavus
		3. aktiivsus

1. TULEMUSED

1.1. Bakalaureusetaseme üliõpilased

Infokogumise allikad. Rakenduskõrgkoolide bakalaureusetaseme üliõpilased kasutavad infokogumisel allikaid, lähtudes peamiselt nende kättesaadavusest, seega on esmatähtsad just digitaalsed keskkonnad. Google'i ja Google Scholar'i otsingumootorid on levinud esmased infoallikad üldise ülevaate saamiseks, eriti infootsingu algfaasis, mil otsitav teave pole veel täpselt määratletud. Paar üliõpilast töid esmase otsinguna välja ka tehisintellektil põhinevate rakenduste kasutamise, mille kaudu on võimalik saada kiire ülevaade infovajadusest.

Kõige sagedamini mainitud teadusandmebaasid on ScienceDirect, EBSCO, PubMed ja Taylor & Francis, mida üliõpilased hindavad kvaliteetse ja usaldusväärse teabe pakkumise poolest. Olenevalt õppeasutusest ja erialast kasutatakse ka teisi andmebaase, näiteks Cochrane, JSTOR, ProQuest Ebook Central, Cambridge'i ja Oxfordi andmebaase. Spetsiifilisemate erialadega rakenduskõrgkoolide üliõpilased tuginevad info kogumisel ka erialaspetsiifilistele veebilehtedele, nagu näiteks ICAO ja Eurocontrol Eesti Lennuakadeemias, Päästeameti ja Kaitseuuringute Keskuse kodulehed Sisekaitseakadeemias, standardimis- ja akrediteerimiskeskus (EVS) ja ETF-Net kartoteek Tallinna Tehnikakõrgkoolis, või kooli sisekeskkondadele, näiteks Moodle, Ilias ja SharePoint. Kuigi füüsilise raamatukogu kasutamist mainitakse harvemini, jääb see siiski oluliseks osaks infootsingu toetusvõrgustikust.

Infokogumise meetodid ja kasutusharjumused. Kõikide rakenduskõrgkoolide üleselt sõltuvad üliõpilaste infokogumise meetodid ja infootsiharjumused suuresti nende õpingute etapist ja ülesannete iseloomust. Praktikas algab infokogumine sageli Google'i või Google Scholar'i abil, kust saadakse üldine ülevaade temast, enne kui suundutakse täpsemate teadusandmebaaside juurde. Esimestel kursustel kasutatakse teadusandmebaase harvem, kuna õppeülesanded üldiselt ei nõua keerukat teaduslikku lähenemist ning muudest keskkondadest ja allikatest saadud info katab vajaduse. Õpingute edenedes ja lõputööde lähenedes kasvab aga andmebaaside kasutamise sagedus märkimisväärselt, kuna kvaliteetse teadusliku info vajadus suureneb. Infootsingutes eelistavad üliõpilased sageli juba tuttavaks saanud keskkondi, kus nad tunnevad end kindlalt, mistõttu jäävad mõned vähem tuntud andmebaasid kasutuses tahaplaanile, isegi kui sealt võib leida väärtuslikku infot. Kasutusharjumused peegeldavad üliõpilaste püüdlust leida vajalikku infot võimalikult tõhusalt ja kiirelt.

Kasutusvajadus. Üliõpilaste andmebaaside kasutusvajadus on tihedalt seotud nende õppeülesannete ja akadeemilise arenguga. Andmebaase kasutatakse põhiliselt lõputööde või uurimistööde koostamisel, harvem referaatide, esseeide või muude tööde puhul ja tavaliselt ainult siis, kui ülesanded nõuavad teadusliku kirjanduse kasutamist. Esimestel semestritel on kasutus madalam, õpingute edenedes aga vajadus andmebaasides leiduva info järgi kasvab märkimisväärselt. Suurim nõudlus teadusandmebaaside järele on lõputööde ja uurimistööde koostamisel, kus kvaliteetse ja usaldusväärse info kättesaadavus on hädavajalik. Kuigi mõned õppurid kasutavad andmebaase ka oma silmaringi laiendamiseks, õppetööd täiendavaks lisa lugemiseks või lihtsalt huvist, domineerib selgelt vajaduspõhine lähenemine, mis on suunatud konkreetsete ülesannete täitmisele.

Raskused/takistused. Infokogumisel seistakse silmitsi mitmete takistustega, mis mõjutavad üliõpilaste suutlikkust tõhusalt teaduslikku infot leida ja kasutada. Üheks peamiseks väljakutseks on juurdepääs andmebaasidele, mida raskendavad nii tehnilised probleemid – nii kaugligipääsu (VPN- või proksiühenduse) keerukas seadistamine või mõnel juhul selle täielik puudumine – kui ka erinevad sisselogimisnõuded, mis võivad üliõpilasi segadusse ajada. Kuna erinevaid keskkondi on palju, soovitakse, et oleks üks keskkond, kus otsinguid teha. Mitmed üliõpilased märgivad, et andmebaaside keerukas ülesehitus, info rohkus ja materjalide killustatus muudavad vajaliku teabe leidmise aeganõudvaks ning suurendavad vajadust tõhusate otsingustrateegiate oskusliku rakendamise järele.

Paljud vastajad toovad esile, et teadusartiklite keeruline sõnakasutus ja võõrkeel võivad kujuneda takistuseks, eriti juhul, kui erialane inglise keele oskus pole piisav. Samas täheldatakse, et kasutamiskogemuse ja praktika lisandudes muututakse vilunumaks, mis aitab raskusi järk-järgult ületada.

Raamatukogu roll. Üldiselt hindavad üliõpilased raamatukogu pakutavaid infotunde ja saadavalolevaid juhendeid väga olulisteks, kuid leitakse, et infotunnid võiksid olla sihipärasemad ning paremini ajastatud õppetööga. Mõnes kõrgkoolis kurdeti, et andmebaaside infotunnid on kohe õpingute alguses, aga tegelikkuses läheb neid vaja alles hiljem ja selleks ajaks on paljud asjad meelest läinud ning vajavad kordamist. Samuti toodi mitmel pool välja vajadus õppejõudude suurema kaasamise järele, et üliõpilastel tekiks harjumus teadusressursside kasutamiseks, täiendades sellega raamatukogu pakutavat tuge. Sisekaitseakadeemias kiidetakse kodulehel paiknevaid juhendeid, samas mõnes teises kõrgkoolis toodi välja, et iseseisvad juhendid võiksid olla selgemad ning kodulehel nähtavamal

kohal. Kõik üliõpilased ootavad, et raamatukogu jätkaks aktiivset toetavat rolli nende akadeemilises arengus.

Andmebaaside kättesaadavus tulevikus. Rakenduskõrgkoolide bakalaureuseõppe üliõpilased peavad teadusandmebaaside kättesaadavust ja säilimist oluliseks ka tulevikus, pidades seda vajalikuks peamiselt lõputööde tegemise kontekstis. Eesti Lennuakadeemia üliõpilased rõhutavad, et andmebaaside lai valik mõjutab otseselt kõrgkooli mainet ja prestiiži, ning on üksmeelsed, et nendele juurdepääs võiks säilida. Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli üliõpilased tõstavad samuti esile vajaduse tagada teadusandmebaaside kättesaadavus tulevikus, et toetada nende akadeemilist arengut ja uurimistööde tegemist. Sisekaitseakadeemia üliõpilased leiavad, et teadusandmebaasid on hädavajalikud ka edaspidi, eriti kuna mitmed vastajatest plaanivad jätkata magistriõppes, kus varasem kokkupuude tuttavate andmebaasidega annaks olulise eelise. Tartu Tervishoiu Kõrgkooli ja Kõrgema Kunstikooli Pallase üliõpilased toovad välja, et kuigi andmebaaside kasutamisel on suur potentsiaal, on nende tõhusamaks kasutamiseks vaja parandada ligipääsu ja lihtsustada kasutajakogemust.

1.2. Magistrandid

Infokogumise allikad. Infokogumise protsess algab sageli üldlevinud otsingumootorite, nagu Google ja Google Scholar, kasutamisest. Nende platvormide vahendusel võimaldatakse kiiret ja lihtsat ligipääsu esmasele teabele ning on piisavad igapäevaste infootsingute ja tööga seotud materjalide leidmiseks. Samas rõhutatakse, et põhjalikum ja erialasem otsing toimub teadusandmebaasides, mis on tihedalt seotud konkreetsete erialaprojektide ja õppetööga.

Teadusandmebaaside kasutamist hinnatakse kõrgelt nendes pakutava info kvaliteedi, täpsuse ja usaldusväärsuse tõttu. Eriti on esile toodud järgmised teadusandmebaasid: EBSCO, ScienceDirect, Wiley, ProQuest Ebook Central ja Scopus. Nende ressursside kasutamine nõuab küll spetsiifilisi oskusi ja teadmisi otsingustrateegiade kohta, kuid nende rolli teadustöö ja akadeemilise tegevuse toetamisel peetakse asendamatuks.

Infokogumise meetodid ja kasutusharjumused. Kasutajate seas paistab silma EBSCO, mida hinnatakse selle kasutusmugavuse ja harjumuspärase ülesehituse tõttu. Samas kasutatakse ka teisi teadusandmebaase, kuid nende harvem kasutamine on sageli seotud vähesel kasutajakogemusega. Sellegipoolest kasutatakse erinevaid teadusandmebaase peamiselt konkreetsete vajaduspõhiste ülesannete, näiteks uurimistöö või magistritöö kirjutamise raames.

Andmebaaside mitmekülgne kasutamine ja nende olulisus akadeemilise töö kvaliteedi ning teadusliku uurimuse toetamisel on selgelt esile tõstetud, rõhutades vajadust tagada tõhus ja mugav ligipääs nendele ressurssidele.

Kasutusvajadus. Teadusandmebaaside kasutusvajadus on akadeemilises ja erialases töös määrava tähtsusega, vajalikkus tuleb esile nii õppimisel kui ka tulevikus erialasele tööle pühendudes. Teadusandmebaaside kasutamine on vajalik alates õpingute algusest, mistõttu peetakse oluliseks pakkuda juba õpingute varajases etapis koolitust otsingustrateegiate ja -tehnikate omandamiseks. On oluline, et juurdepääs andmebaasidele tagatakse kogu õpingute jooksul. Teadusandmebaaside kasutamine on intensiivsem siis, kui õppetöö seda eeldab. Samas peetakse teadusandmebaaside tähtsust oluliseks ka tulevikus, sealhulgas teenistuses või professionaalses karjääris.

Raskused/takistused. Ühe peamise väljakutsena mainiti andmebaaside erinevat kasutusloogikat, mis eeldab kasutajatelt spetsiifiliste otsingutehnikate omandamist. Oskus infot andmebaasidest otsida nõuab oskuste arendamist ja kasutajakogemust. Lisaks on esile toodud piiratud ligipääs olulistele artiklitele, mis võib aeglustada uurimisprotsessi. Samuti võib takistuseks osutuda vajadus luua konto mõne andmebaasi kasutamiseks või spetsiaalse akadeemilise konto olemasolu nõue.

Kuigi mõningaid väljakutseid kirjeldatakse pigem tehniliste ja administratiivsete piirangutena, märgitakse siiski, et kui juurdepääs andmebaasile on saavutatud, muutub selle kasutamine tavaliselt lihtsamaks ja sujuvamaks. Seetõttu peetakse oluliseks parandada kasutajate ligipääsetavust ja toetada neid tõhusamate otsinguvahendite ja -strateegiate kasutamisel.

Raamatukogu roll. Raamatukogude roll on siinjuures keskne, pakkudes tuge nii otsinguvahendite efektiivsel kasutamisel kui ka vajalike materjalide leidmisel. Tunnustatakse raamatukogu panust tehnilise toe pakkumisel ja vajalike artiklite hankimisel, mis lihtsustab kasutajate ligipääsu nõutud teadusallikatele, seda võimalust soovitakse ka edaspidi kasutada. Siiski rõhutatakse vajadust suurendada kasutajate teadlikkust ja oskusi andmebaaside efektiivseks kasutamiseks. See on oluline, et tagada teadusandmebaaside maksimaalne rakendamine akadeemilises kontekstis. Eraldi on esile toodud soovitus lisada iga andmebaasi juurde lühike juhend või infokiri selle kasutamise ja ligipääsu kohta.

Tulevik. Kõik intervjuueeritavad tõdesid, et juurdepääs teadusandmebaasidele on väga oluline, et kirjutada akadeemilist teksti ja toetuda teaduslikele usaldusväärsetele allikatele.

1.3. Mitteakadeemilised töötajad

Tartu Tervishoiu Kõrgkoolis, Kaitseväe Akadeemias, Kõrgemas Kunstikoolis Pallas, Tallinna Tehnikakõrgkool ja Eesti Lennuakadeemias ei intervjueeritud ühtegi mitteakadeemilist töötajat. Teistes kõrgkoolides (Tallinna Tervishoiu Kõrgkool, Sisekaitseakadeemia) saadi ka mitteakadeemilisi töötajaid valimisse. Üldiselt võib ka mitteakadeemilistel töötajatel olla vajadus kasutada teadusandmebaase, kuna neil on kas üliõpilaste juhendamise kohustus, nad saavad rakendusuuringutes osaleda läbiviijatena või mõnel muul põhjusel. Teadustöö läbiviimisse kaasatus võib mitteakadeemilistele töötajatele olla ka arenemisvõimalus või anda selleks olulise tõuke.

Infokogumise allikad. Info kogumiseks on kasutatud erinevaid allikaid, sealhulgas Google'it, Google Scholari, EBSCO andmebaasi ja Riigi Teatajat. Lisaks loetakse raamatuid ning vajadusel küsitakse raamatukogutöötaja abi. Mugavaks tulevikukasutuseks on koostatud ka isiklik arhiiv materjalidest, millele ligipääs võib hiljem kaduda. Vikipeediat on kasutatud sihipäraselt teadusartiklite leidmiseks sealsete viidete kaudu. Täiendavalt on mainitud LinkedIni kasutamist teadusartiklitele viitavate kontaktide või postituste leidmiseks.

Infokogumise meetodid ja kasutusharjumused. Eelistatakse raamatuid lugeda paberil ja ka artiklite puhul kasutatakse väljaprintimise võimalust, kuna nii on teksti lihtsam lugeda. Erinevates keeltes otsimise võimalus on üks meetod, mis on andnud häid tulemusi.

Kasutusvajadus. Teadusandmebaase pole igapäevases töös väga palju vaja kasutada. Teadusandmebaase on vaja sel juhul, kui mitteakadeemilisel töötajal on juhendatav õppija, aga allikaid peab otsima juhendatav. Juhendaja roll on suunata, aga juhendajal peab olema ligipääs andmebaasidele. Kaugligipääsu võimalusest andmebaasidele on töötajad kuulnud, aga pole väga kasutatud.

Raskused/takistused. Mainitakse, et tavaliselt on info üleküllus.

Raamatukogu roll. Raamatukogu ülesandena tuuakse välja, et nemad peavad nõustama, õpetama ja suunama teadusandmebaase kasutama.

Tulevik. Ollakse arvamusel, et kui andmebaasidele ligipääsu võimalus kaob, siis kindlasti kannatab kõrgkooli lõputööde tase. Soovitatakse teha andmebaaside kasutusanalüüs, et saada

teada, milliseid andmebaase päriselt kasutatakse ja uurida ka uute andmebaaside ligipääsu võimalusi.

1.4. Akadeemilised töötajad

Infokogumise allikad. Rakenduskõrgkoolide õppejõudude seas ilmneb selge eelistus kasutada digitaalset ressursse ja erialaseid andmebaase, sealhulgas nende valik ja kasutusintensiivsus varieeruvad erinevate koolide vahel suuresti kõrgkoolis õpetatavate teemade tõttu. Levinumate allikate hulka, mida mainiti mitmes kõrgkoolis, kuuluvad andmebaasidest Taylor & Francis, ScienceDirect, EBSCO ja SAGE ning otsingumootor Google Scholar, mis on eriti populaarne oma kasutajasõbralikkuse poolest, pakkudes kiiret ligipääsu laiale valikule akadeemilistele materjalidele. Loovkunstidele keskendunud Kõrgem Kunstikool Pallas eristub praktilisemate ja vähem formaalsete allikate, nagu taskuhäälõngud, disainiagentuuride veebilehed, meedia ning vaba juurdepääsuga artiklite kasutamisega, rõhutades loomevaldkonna vajadust koheselt kättesaadavate ja aktuaalsete ressursside järele. Kaitseväge Akadeemia ja Sisekaitseakadeemia õppejõudude infoallikates kajastuvad lisaks mitmed riikliku ja rahvusvahelise julgeolekuvaldkonna spetsiifilised andmebaasid ja allikad.

Kuigi digitaalsed ressursid on õppejõudude infokogumises domineerivad, nimetati mitmes kõrgkoolis ka alternatiivseid infokogumise allikaid – palju käiakse erinevates raamatukogudes füüsilisi materjale otsimas ning õppejõududel on tihtipeale ka isiklikud raamatukogud või allikate kogumikud, mida kasutatakse. Eesti Lennuakadeemias ja Tallinna Tehnikakõrgkoolis mainiti ka erialaseid kontakte ja võrgustikke ning erinevate seminaride ja konverentside külastamist, mis rikastavad infokogumist ning pakuvad mitmekülgsemat vaatenurka teemadest.

Infokogumise meetodid ja kasutusharjumused. Ühiseks tunnuseks kõrgkooli õppejõudude infokogumises on eelistus kasutada kõigepealt tuttavaid ja sageli kasutatavaid andmebaase ja keskkondi, nagu näiteks Google Scholar, EBSCO, ScienceDirect või olenevalt vajadusest hoopis mõni eestikeelne kataloog või andmebaas, nagu ESTER või Digar. Sisekaitseakadeemias toodi välja meetod, kus esimesena töötatakse läbi eestikeelsed andmebaasid ja seejärel suundutakse alles võõrkeelsetesse andmebaasidesse. Kõrgema Kunstikooli Pallase õppejõud viitavad tihedale seotusele Tartu Ülikooli raamatukoguga, mistõttu käiakse tihti harjumuspäraselt just seal raamatukogus ning kasutatakse rohkem Tartu Ülikooli andmebaase. Tallinna Tehnikakõrgkooli õppejõud mainivad Tallinna Tehnikaülikooli

raamatukogus kasutatavat Primo keskkonda otsingute tegemiseks, kuna see sisaldab endas mitme andmebaasi infot ning säästab otsingule kuluvat aega.

Mõned erinevused ilmnevad ka infokogumise süstemaatilisuses. Näiteks Tartu Tervishoiu Kõrgkooli õppejõud mainisid täpsete tulemuste saamiseks keerukamate otsingustrateegiate kasutamist ning Eesti Lennuakadeemia ja Tallinna Tehnikakõrgkooli akadeemilised töötajad töid välja allikakriitilisuse vajalikkuse infootsingul. Kaitseväge Akadeemia õppejõudude seas täheldatakse teadusandmebaaside eeliseid Google Scholar otsingumootori ees, kuna andmebaasides on võimekam filtreerimissüsteem ning saab seetõttu teha sihipärasemaid otsinguid.

Kasutusvajadused. Andmebaaside kasutusvajadus on suuresti seotud konkreetsete akadeemiliste ja praktiliste nõudmistega. Ühise joonena andmebaaside kasutamise hädavajalikkuses kõikides rakenduskõrgkoolides seisneb üliõpilaste lõputööde ja uurimustööde juhendamisel. Andmebaaside kasutus ainete ettevalmistamise eesmärgil on väiksem, seda just suure töökoormuse ja ajanappuse tõttu, kuid see on siiski oluline vajadus, mida tuntakse, et peaks tegema rohkem. Sealhulgas Tallinna Tehnikakõrgkooli õppejõudude hulgast toodi välja, et andmebaasid on head just uue ja spetsiifilise erialateabe leidmiseks, eriti kui otsitakse infot valdkonnast, mille kohta raamatuid ei ole veel välja antud. Mitme kõrgkooli õppejõudude seas toodi välja ka andmebaaside kasutus üldise eneseharimise ja professionaalse arengu eesmärkidel. Andmebaaside kasutamine on oluline ka rakenduslike teadusprojektide ja erialaste algatuste raames. Kaitseväge Akadeemia õppejõud mainisid, et andmebaasid aitavad projektitöös osalejatel leida teemakohaseid ja usaldusväärseid allikaid, mis toetavad projektide edukust.

Raskused/takistused. Takistused, millega rakenduskõrgkoolide õppejõud silmitsi seisavad, ulatuvad tehnilistest probleemidest kasutusharjumuste ja keeleoskuse puudulikkuseni. Ühise murekohana mainitakse andmebaasides tehtavate otsingute peale kuluvat ajalist aspekti. Andmebaaside spetsiifilised süsteemid võivad muuta vajaliku informatsiooni leidmise aeganõudvaks ja keeruliseks ning õppejõududel ei ole alati piisavalt aega põhjalike otsingute tegemiseks. Eesti Lennuakadeemia ja Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli õppejõud viitavad VPN-i ja sisselogimissüsteemide raskustele, mis kohati takistavad sujuvat ligipääsu. Kõrgema Kunstikooli Pallase õppejõud tunnevad puudust kaugligipääsu järele, kuna raamatukogu lahtiolekuajad ei sobi alati ajaliselt. Inglise keele oskuse puudulikkus ja keerulised otsingumootorid loovad samuti takistusi mitmes kõrgkoolis. Kaitseväge Akadeemia juhib tähelepanu vajadusele paremate kasutusjuhendite ja andmebaasidele juurdepääsuinfo

koondamise järele. Kuigi kõrgkoolides on ligipääs mitmele kõrgekvaliteedilisele andmebaasile, ei kata need alati kõiki vajadusi, eriti rakenduskõrgkoolides, kus otsitakse väga spetsiifilisi teemasid (Eesti Lennuakadeemia, Sisekaitseakadeemia, Kaitseväe Akadeemia). Sisekaitseakadeemia paistab silma väidetavate takistuste puudumisega, kuigi rõhutatakse üldist teadlikkuse tõstmise vajadust.

Kuigi andmebaaside kasutamisega kaasnevad mitmed takistused, toovad mõned õppejõud esile ka positiivseid aspekte. Näiteks andmebaasidesse integreeritud erinevate tööriistade (viitamistarkvarade) kasutamine võimaldab teadusartiklite ja muude allikate viitamist ning kasutatud allikate loetelu koostamist lihtsustada, tagades korrektsuse ja säästes aega tekstiloomes.

Raamatukogu roll. Kõikide kõrgkoolide õppejõud hindavad raamatukogu tuge kõrgelt. Üldjuhul ollakse teadlikud pakutavatest võimalustest ning raamatukogust saadakse alati abi või suunamist. Mitmes kõrgkoolis, näiteks Eesti Lennuakadeemias, Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolis ja Kaitseväe Akadeemias, rõhutatakse raamatukogutöötajate abivalmidusele spetsiifiliste küsimuste lahendamisel, sealhulgas konkreetsete teadusartiklite leidmisel või isegi vajaliku materjali välismaalt tellimisel. Enamik õppejõude tõdeb, et raamatukogu saabki olla ainult toeks ja tutvustavaks jõuks. Üliõpilaste seas kasutusharjumuse tekitamiseks peaksid andmebaasid olema integreeritud õppekavadesse, et see saaks õppe tavaliseks osaks. Kõrgema Kunstikooli Pallase, Tallinna Tehnikakõrgkooli ja Kaitseväe Akadeemia õppejõud leiavad, et raamatukogu võiks laialdasemalt tutvustada teadusandmebaaside kasutamist ka õppejõududele. Soovitakse häid, kergesti arusaadavaid ning valdavalt eestikeelseid juhendeid või isegi videomaterjale andmebaaside kasutamise kohta, mis oleks raamatukogu veebilehel kergesti ligipääsetavad ja leitavad. Raamatukogude roll teadmiste jagamise ja kasutusoskuste arendajana on universaalne.

Tulevik. Rakenduskõrgkoolide õppejõud on ühel meelel, et teadusandmebaasid peavad jääma kättesaadavaks, et tagada hariduse ja teadustöö kvaliteet. Pidevalt tekib juurde uusi valdkondi ja teemasid, millest raamatuid pole veel jõutud avaldada, seega on teadusartiklid just need kohad, kust infot koguda. Tallinna Tehnikakõrgkoolis leitakse, et see oleks nüüd juba samm tagasi, kui pilootprojektiga saadud andmebaasidele ligipääs kaoks. Mitmes kõrgkoolis toodi välja tehisintellekti võimaluste rakendamise vajalikkus, et muuta andmebaasid kasutajasõbralikumaks ning vähem hirmutavaks.

Eesti Lennuakadeemia õppejõud mainisid vajadust kohandada ressursse paremini kõrgkooli erialaste vajadustega; tuntakse puudust lennundusspetsiifiliste või tehniliste andmebaaside järele, kuna praegu saadaval olevad andmebaasid keskenduvad rohkem üldisematele või pehmetele teadustele. Ka Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolis ja Tartu Tervishoiu Kõrgkoolis toodi välja soovitus tulevikus hinnata ümber tellitavad andmebaasid, et need vastaksid uute loodavate õppekavade ja magistriõpingute vajadustele.

2. RAKENDUSKÕRGKOOLOIDEPÕHINE ANALÜÜS

Järgnevalt on eraldi välja toodud pilootprojekti uuringus osalenud rakenduskõrgkoolide analüüs. Üldiste tulemuste kõrval võimaldab see süvitsi mõista kõrgkoolide seisukorda ning pakkuda konkreetseid ja kohandatud soovitusi, mis vastavad iga kõrgkooli spetsiifilistele väljakutsetele ja võimalustele.

2.1. TALLINNA TERVISHOIU KÕRGKOOLOID

Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolis viidi läbi kaheksa intervjuud, nendest kaks olid bakalaureusetaseme üliõpilastega, üks magistritaseme üliõpilasega, neli akadeemiliste töötajatega ja üks mitteakadeemilise töötajaga.

2.1.1. Infokogumise allikad ja meetodid

Infokogumise allikatena tõid nii üliõpilased, akadeemilised kui ka mitteakadeemiline töötaja välja otsingumootorid Google ja Google Scholar ning usaldusväärsete teadusmaterjalide otsimise andmebaasidena mainiti Taylor & Francis ja PubMedi kasutamist. Mainitakse ka Cambridge Journalsi ja Sage ja nendeni jõutakse teiste artiklite kaudu. Andmebaasideni jõutakse kõrgkooli kodulehe kaudu. EBSCO andmebaasi kasutavad nii üliõpilased kui ka akadeemilised töötajad, samuti ScienceDirecti. Ka mitteakadeemiline töötaja on kasutanud EBSCO andmebaasi. Üliõpilased kasutavad statistika leidmiseks ka teiste kõrgkoolide kodulehti, Riigi Teatajat, tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaase. Akadeemilised töötajad kasutavad EndNote't ja selle kaudu jõutakse Web of Sciencesse ja sealt leitakse artikleid. Kasutatakse ka VPN-ühendust, et andmebaasidesse saada. Töötajad kasutavad ka kolleegi abi, et kätte saada mingi temaga seotud artikleid. Kasutatakse ka seda, et ühest artiklist saadakse viide järgmisele allikale. Töötajad kasutavad ka Tartu Ülikooli teadusandmebaase, nendeni jõutakse ülikooli kodulehel olevate valikute kaudu.

TALTERV_MAG_1: *"Tegelikult on nii, et nagu paljude asjadega, et ma alustan googlest, siis ma lähen Google Scholarisse ja siis ja siis ma lähen alles vaatan neid neid andmebaase..."*

TALTERV_Õ_1: *"No mu lemmikuks ongi saanud see Taylor ja Francis ja siis PubMed need on kaks asja kus ma saan oma info tavaliselt."*

TALTERV_MA_1: *"Minu tööga seonduvad infot mina leian kõige paremini näiteks internetis teiste kõrgkoolide kodulehtedelt seadustest. Riigi teatajat, tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaasi võibolla saab kasutada."*

TALTERV_AK_4: *"Siis ma lähen läbi selle EndNote."*

TALTERV_AK_2: *"Kasutan Google Scholarit, et näha artiklite tugevust, vaatan mis need tugevad artiklid on ja VPN-i kaudu lähen andmebaasi neid otsima"*

TALTERV_AK_3: *"Lähen kohe läbi VPN-i andmebaasi."*

Võib välja tuua, et infot otsitakse erinevatest andmebaasidest, internetist, kooli raamatukogust. Väga olulisena tuuakse esile VPN ühendust, kuid kiidetakse ka häid paberkandjal allikaid ja raamatukogu veebilehte, kust on mugav ligipääs internetiallikatele. Andmebaasidest mainitakse EBSCO't, Web of Science't, Taylor & Francis't, PubMed'i, ScienceDirect'i, Cambridge Journals'i ja Sage't.

2.1.2. Teadusandmebaaside kasutamisharjumused

Andmebaaside kasutamine ei piirdu vaid erialase kasutamisega, sealt võib leida ka igapäevaelus vajaminevat teavet. Info otsimisele lähenetakse pigem harjumuspäraselt ja kasutatakse samu andmebaase, mida on kasutatud varem. Õppejõudude kasutamisharjumused sõltuvad tööst – kui töös tekib konkreetne vajadus, siis kasutatakse andmebaase ning harjumus viib mõnda õppejõudu pigem kõigepealt EBSCOt kasutama. Väga oluliseks peetakse VPN-ühendust. Õppejõududel on ka oma eraraamatukogu erialastest raamatutest ning tihti pöördatakse esimese info otsimiseks just sinna. Ühe olulise võimalusena tuuakse veel välja, et teadusandmebaasidest saab olulisi andmeid, mida on võimalik tööriistu kasutades endale arhiveerida. Ka üliõpilased on harjunud andmebaase kasutama selleks, et üliõpilastöid koostada.

TALTERV_MAG_1: *"...et mul nagu väga tugevalt jäänud külge lihtsalt EBSCO kasutamine.."/.../ "...siis ma nagu oskan seda EBSCOt otsingusõnade sisestamiseks on kõige paremini kasutada enda arust."*

TALTERV_Õ_1: *"...eelnevalt ei olnud elus niimoodi ja kui esimesel aasta neid andmebaase õpetati ja seletati siis peale seda hakkaski tulema see kui keegi midagi räägib, siis mõtled, kas see on ikka teaduslik jutt, mis ta räägib, kust ta oma jutu võtab."*

TALTERV_AK_4: *„Ma tavaliselt alustan niimoodi, et ma otsin eesti- ja soome- ja ingliskeelsete otsingusõnadega Googlest ja siis Google Scholarist ja siis ma lähen läbi End Note ja otsin sealtkaudu.“*

Võib välja tuua, et õppejõududel ja üliõpilastel on välja kujunenud kasutusharjumused teadusandmebaaside kasutamiseks igapäevatoös ja -õpingutes.

2.1.3. Kasutussagedus ja -vajadus

Kasutatakse vajaduspõhiselt õppe või õpetamise tarvis. Üliõpilased kasutavad igapäevaste üliõpilastööde koostamiseks. Üliõpilastel on periooditi erinev, kui sageli nad kasutavad – näiteks lõputöö kirjutamise ajal kasutatakse andmebaase palju. Õppejõud mainivad, et kasutavad andmebaase peamiselt teadustöö tegemiseks ning sama palju õppijate juhendamiseks, kus on tarvis palju allikaid kas üle vaadata või juurde soovitada. Selleks on andmebaasid asendamatud. Mainitakse ka teaduskonverentse, kus on tihti tarvis kas osaleda või neid modereerida. Selleks annavad andmebaasid hea võimaluse teemadega tutvuda. Õppejõud toovad välja, et kui õppejõud ise õpib, siis on ta sage kasutaja.

TALTERV_Õ_4: „Õppetöö jaoks kasutan kindlasti“ „Praegu kasutan sageli, aga enne mitte. Ja praegu teeme lõputööd.“

TALTERV_MAG_1: *"No lõppkokkuvõttes vist ikkagi harvaks, et jah mul on mingi kirjatöö, mida ma pean tegema, siis ma loomulikult lähen sinna, aga see ei ole mu nagu igapäevane toimetamine."*

TALTERV_AK_3: *"Peamiselt kasutan teadustööks, siis ma juba tean mida otsin ja mida mul on vaja."*

TALTERV_AK_1: *"Kuna õpetamisel lähtume teaduspõhisusest saan sealt kiiresti infot ja kasutan. Kvaliteet loodetavasti ka tõuseb."*

TALTERV_AK_2: *"Kui tahan värsket infot siis kindlasti otsin andmebaasidest. Paberkandjal värskemad ajakirjad võivad viibida, andmebaasist saan kohe – ja kõik ei jõua ka paberkandjale."*

Üliõpilased kasutavad andmebaase üliõpilastööde koostamiseks ja nende hulgas on ka lõpu- või magistritööde kirjutamine. Õppejõududel on vaja teadusandmebaase, et oma igapäevatööd teha kvaliteetselt. Samuti võib välja tuua, et õppejõud kasutavad teadusandmebaase erinevate tööga seotud tegevuste läbiviimiseks – kasutatakse uute artiklite ja nendes oleva erilase teadusinfo lisamiseks õppetöö läbiviimisel, õppijatele infootsingu õpetamiseks, teadustöö tegemiseks nii ettekannete koostamisel, publikatsioonide kui ka rakendusüraeringute kirjutamisel. Õppivad õppejõud kasutavad ka enda õpingutega seotud tööde koostamiseks.

2.1.4. Kasutusmugavus ja -raskused

Erinevatel andmebaasidel on erinevad ja keerukad otsinguvõimalused, tihti on artiklid tasulised ja juurdepääs puudub ning alati ei tööta ka VPN-ühendus tõrgeteta. Samas tuuakse välja, et enamik probleeme on iseseisvalt lahendatavad ja ei nõua kusagilt abi küsimist. Üliõpilased on

välja toonud, et andmebaasid on mahukad, nendes on palju infot ja seetõttu on keeruline nendest enda jaoks vajalikku infot üles leida. Õppejõud toovad peamiste probleemidena välja VPN-ühenduse tõrked, ebapiisava keeleoskuse (inglise keel) ning ka pidevalt muutuvad salasõnad, mis omakorda ka endal meelest lähevad. Samas ollakse teadlikud, kust probleemide korral abi küsida. Allikate leidmisel on raskuseks tihti ka õigete märksõnade leidmine, sest oluline info võib peituda hoopis väljapool otsitavat valdkonda. Ühe mugavusena toovad õppejõud välja, et tööriistade (viitamistarkvarasid kasutades) abil on võimalik viited ja kasutatud kirjanduse allikad väga lihtsalt õigesti tekstiloomes esitada.

TALTERV_Õ_4: „*Raskusi on, nii palju materjalid ja seal on nii palju infot ja siis sa pead otsima.*“

TALTERV_AK_1: “*Natukene inglise keele oskus ka takistab, läheb selle tõttu rohkem aega. Kui tarvis palun abi kas raamatukogult, keeleõppejõult.*”

TALTERV_AK_2: “*Kuna püüad otsida kõige tabavamate märksõnadega, siis võib juhtuda, et saad head materjalid kui märksõna on hoopis sellest väljast väljaspool, et võibolla kokku kombineerimine annaks kõige parema märksõnade kombinatsiooni, mis aitaks leida häid allikaid.*”

TALTERV_AK_4: “*sealt saab siis kohe otsida ja neid viiteid paika panna ja kasutatud kirjandust.*”

Andmebaaside kasutamisel esineb raskusi, aga need on lahendatavad. Probleemidega tegelemisel kasutatakse erinevate spetsialistide abi.

2.1.5. Raamatukogu roll ja tugi

Raamatukogu võimalustest ollakse teadlikud, samas pole neid võimalusi kasutatud. Üliõpilased toovad välja, et esimesel õpinguaastal saadud teadmistega infootsingust on saadud piisav teadmine, et ise edasi tegutseda. Õppejõud ja üliõpilased on teadlikud, et raamatukogust saab abi. Õppejõud toovad välja, et raamatukogu tugi on väga hea, kui otse pöörduda raamatukokku ja küsida mõnda teavikut. On ette tulnud ka juhtumeid, mil raamatukogu on teaviku tellinud välismaalt või välismaa raamatukogust leidnud vajaliku teaviku. Tihti pöördatakse nii telefoni kui ka kirja teel ning enamasti saadakse vajalikku infot ning suunamist. Kokkupuuteid raamatukogutöötajatega tajutakse positiivsetena ning tulemuslikena. Õppejõud mainivad, et vahel on nad pöördunud juba ennetavalt raamatukogutöötaja poole, et paluda edastada lähiajal saabuv info.

TALTERV_MAG_1: *"Ma tean et raamatukogu on selgelt pakkunud, et et kui ta artikli kätte ei saa, et saates info ka neile ja äkki nad siis saavad selle kätte."*

TALTERV_Õ_1: *"... need kooli enda ained on piisavalt nagu head olnud ja seal on alati õelda, et tule küsi uuesti kui soovi on."*

TALTERV_AK_1: *"Raamatukogu reklaamib alati kõike uut, alati tulevad teated ja meeldetuletused, mis andmebaasid meil on lisandunud, leian, et see praegu toimib."*

TALTERV_AK_2: *"Kui ma ei tea kuidas mingit artiklit kätte saada, on võimalik minna raamatukogutöötaja juurde ja personaalset abi saada."*

TALTERV_AK_2: *"Raamatukogust peaks tuge ja nõuandeid saama ka siirdedoktorantuuris õppiv õppejõud. Selline kompetents peaks raamatukogus olema."*

TALTERV_AK_3: *"Oleme ise küsinud et raamatukogu annaks teada ja seda ta ka teeb kui on saabunud uusi ajakirju või materjale, et ei pea ise enam käima uurimas."*

Raamatukogu rollist on sihtrühmad teadlikud ja pöörduvad vajadusel raamatukogu poole nõustamiseks.

2.1.6. Andmebaaside tulevik ja kättesaadavus

Andmebaasid on olulised erialase teabe allikad ja artiklite kättesaadavus on võtmetähtsusega. Nii üliõpilased kui ka töötajad on välja toonud, et andmebaaside kättesaadavus on äärmiselt oluline. Õppejõud soovivad uurida, et kas magistriõpinguteks on andmebaase piisavalt või oleks mõnes olulises valdkonnas tulevikus andmebaase juurde vaja. Ja tuleviku mõistes peab analüüsima ka doktoriõppe vajadusi ja õppejõudude teadustöö tegemise vajadusi. Õppejõud toovad välja, et need on neile kvaliteetse töö tegemiseks töövahendid, ilma milleta enam oma igapäevast õppetööd ette ei osata kujutada. Samuti rõhutatakse, et andmebaase kasutades saab parandada teadustöö kvaliteeti.

TALTERV_MAG_1: *"...selleks, et erialast teaduskirjandus leida, siis kindlasti meie valdkonnas teadusandmebaasid on see koht, kus seda saab."*

TALTERV_MA: *"Kui ma ise otseselt ei kasuta, aga ma olen ikkagi nõus, et võib olla näiteks ongi akadeemilise töötaja perspektiivis või siis õppuri perspektiivis, siis ma olen ise pidanud kasutama andmebaase."*

TALTERV_AK_1: *"Ilma nendeta oleks väga raske tõenduspõhist õpet läbi viia ja artikleid kirjutada. Kõik mis on uuenduslikud võiksid ka juurde tulla."*

TALTERV_AK_4: *"Ma usun, et rakenduskõrgkooli jaoks on praegu andmebaase piisavalt. Aga et kas magistriõppe jaoks on piisavalt. Ja siis veel õppejõudude teadustöö ja doktorandid."*

Kõik sihtrühmad peavad oluliseks, et andmebaase saaks ka edaspidi kasutada õpinguteks ja tööalaselt.

2.1.7. Arengusuunad tulevikuks

Rohkem teha õppevideoid infootsingu teemadel, andmebaaside kasutamise jm sellega seotud teemadel ja panna need raamatukogu kodulehe osasse välja. Õppejõud toovad välja, et isegi kui on lugemiseks materjal, siis nemad eelistaksid videomaterjale ja need videomaterjalid võiks olla eesti keeles. Üks teema, millele tähelepanu pöörata, on raamatukogu osa kodulehe kujundus, kasutusmugavus ja -lihtsus. Raamatukogu nähtavus ja kasutajatele lähemale tulemine on järgmised olulised märksõnad, millest peaks arendustegevuste planeerimisel lähtuma. Raamatukogult oodatakse, et korraldaks seminare ja töötubasid erinevatel akadeemilise kirjutamise teemadel pikalt etteplaneerimise võimalusega. Ühe näitena on välja toodud akadeemilise kirjutamise disainimise keskkondade õpetamine, tuuakse välja ka viitamistarkvara kasutamise õpetamist. Raamatukogu ei pea ise kõiki töötubasid ja seminare läbi viima, raamatukogu saab kaasata erinevaid spetsialiste, kellel oleks vajalikud pädevused nende tegemiseks. Üks soovitus on ka TI ja juturoboti kasutamise õpetamine teadustöö tegemisel. Soovitus tulevikuks on korraldada oma teaduskonverents. Arengusuundi tuleks vaadata rahvusvaheliselt – Euroopas teiste rakenduskõrgkoolide raamatukogude näitel ja raamatukogu peaks tegema arenguhüppe ning oluliselt oma rolli ja teadlikkust suurendama.

TALTERV_AK_4: *“Kasvõi pooletunnised workshopid, et kutsume ja disainime täna nüüd neid võtmesõnu.”*

TALTERV_AK_4: *“Ma tean, et kui teadusartiklit kirjutatakse, siis on selle jaoks olemas ka omad rakendused, kuhu sisse sa kirjutad ja mis aitab sul seda siis disainida ka.”*

TALTERV_AK_4: *„Mulle õudsalt meeldivad, et kui on selline video.”*

TALTERV_AK_4: *“Sa pead nagu lugeja lähedal olema kogu aeg.” “Et minnakse kohapeale, kui on mingi kogunemine või nii, nad praegu jäävad meil natuke tagasihoidlikuks. Et kui küsida, siis on nad head, aga just et oleks ise aktiivsemad.”*

TALTERV_AK_4: *“Mina unistan tegelikult sellest, et meie raamatukogu koos rakenduskõrgkoolide raamatukogudega korraldaksid oma teaduskonverentsi.”*

TALTERV_AK_4: *“Me peaksime vaatama üle Eesti piiri, et mis raamatukogude tegevusi on, et päriselt teha arenguhüpet.”*

Tulevikuvaates võib välja tuua, et rakenduskõrgkoolidel on vaja arengusse oluliselt panustada ja selleks on hea tutvuda ülemaailmsete arengusuundadega ning neid võimalusel rakendada.

2.2. TARTU TERVISHOIU KÕRGKOOL

Tartu Tervishoiu Kõrgkoolis viidi läbi kümme intervjuud; viis bakalaureuse tasemel üliõpilast ja viis akadeemilist töötajat.

2.2.1. Infokogumise allikad ja meetodid

Üliõpilaste ja õppejõudude seas on esmaseks infootsinguks sageli Google Scholar, PubMed või üldine Google'i otsingumootor, kuna need on lihtsad ja kiire ligipääsuga. Üliõpilased hindavad PubMedi, kuna see pakub erialaseid ja usaldusväärseid allikaid. Õppejõud märgivad sageli ka andmebaase, nagu ScienceDirect, Cochrane, Web of Science ja kirjastuste kodulehed.

TARTERV_Õ_4: *“See väga oleneb aimest. Kui on meil vaja isiklikult nagu teadusartikleid otsida, siis sellisel juhul ma kasutan, PubMed 'i, sest ma olen sellega harjunud, ma tunnen seda keskkonda, oskan seda kasutada, ütleme nii.”*

TARTERV_AK_6: *“Kui hakkan otsima, siis ma tavaliselt kõigepealt otsin lihtsalt internetist, guugeldades tavalisel moel, ja antud otsing viib sageli andmebaasidesse või ma alustan kohe andmebaasis. Andmebaasidest on jätkuotsingud allikate kesksed”*

TARTERV_AK_8: *“Ebsco, Google Scholar, mis on läinud väga heaks. Google Scholar annab kätte väga palju täistekste, mida näiteks teised andmebaasid ei anna .”*

Esmased allikad on eelistatud sõltuvalt lihtsast ligipääsust ja varasemast kogemusest. Üliõpilaste ja õppejõudude seas on läbivaks jooneks, et otsingut alustatakse universaalsest platvormist, mis viib vajadusel edasi teadusandmebaasidesse.

2.2.2. Teadusandmebaaside kasutamisharjumused

Andmebaaside kasutusharjumused on tihedalt seotud varasema kogemuse ja kasutusmugavusega. Üliõpilased jäävad sageli kindlaks neile keskkondadele, mida nad juba tunnevad. Õppejõud on regulaarsemad ja süstemaatilisemad andmebaaside kasutajad, kuid ka nemad kasutavad eelistatult tuttavaid platvorme.

TARTERV_Õ_1: *“Miks just PubMed on esmane valik, sest nad on nii palju rohkem populaarsemad, kui teised. Ja samas ei tule teised AB meelde”*

TARTERV_Õ_2: *“Kasutan PubMedi, sest olen sellega harjunud ja usaldan seda keskkonda.”*

Andmebaaside valikut määravad harjumused ja juurdepääsuvõimalused. Mõlemad grupid kinnitavad, et nende valikud põhinevad usaldusel ja kasutusmugavusel.

2.2.3. Kasutussagedus ja -vajadus

Andmebaaside kasutamine on vajaduspõhine. Üliõpilaste jaoks on andmebaaside kasutamise peamiseks põhjusteks kodutööd, lõputööd ja projektitööde koostamine. Õppejõud kasutavad andmebaase õppematerjalide ettevalmistamiseks, juhendamiseks ja teadustööde tegemiseks.

TARTERV_Õ_4: *“Õppetöö eesmärgil või kui õppejõud viskab õhku huvitava teema, siis otsin andmebaasidest lisainfot.”*

TARTERV_Õ_5: *“Õppetööks vajaliku materjali leidmiseks, teinekord kui osalen mõnes projektis, siis oleme andmebaasidest artikleid otsinud. Õppejõud on soovitanud kasutada mõnda konkreetset andmebaasi.”*

TARTERV_AK_6: *“Otsin enamasti ülevaateartikleid, väga häid koondavaid artikleid või siis hästi primitiivseid ja lihtsalt kirjutatud artikleid mingi põhitõe kohta. Vabatahtliku lisalugemist Moodle'i õppeainetesse.”*

TARTERV_AK_8: *“Õppetöö ettevalmistamiseks, lõputööde juhendamises ja ka õppuritele abi andmisel, aidates neid mingi spetsiifilise materjali otsimise. Annan neile õnge ja materjalid aga kinni püüdma peavad nemad.”*

TARTERV_AK_10: *“Otsin teadusartikleid kõige uuemaid teadmisi selles valdkonnas....Otsin taustakirjelduseks. Aga ka uurimistöö teema valikuks vaatan, mida on maailmas tehtud. Leida ideid mida tudengitel soovitada. Samas ka materjali rahvusvahelistes projektides osalemiseks. Et saada teada mis on Euroopas tehtud ja läbi selle leida see nišš mida meie vajame.”*

Andmebaaside kasutamise vajadus on ühtviisi oluline mõlema grupi jaoks, kuid õppejõud kasutavad neid sagedamini professionaalsete ülesannete tõttu.

2.2.4. Kasutusmugavus ja -raskused

Peamiseks raskusteks andmebaaside kasutamisel on tasulised artiklid ja ebapiisav informatsioon andmebaaside kasutamise kohta. Üliõpilased toovad välja, et andmebaaside lingid on keeruliselt leitavad ning vajalikud ressursid on sageli tasulised. Õppejõud viitavad ka tehnilistele probleemidele, näiteks kaugtöö ligipääsu puudumisele Maci operatsioonisüsteemidel.

TARTERV_Õ_3: *“Väga paljud soovitud/leitud artiklid on tasulised.”*

TARTERV_Õ_2: *“Info andmebaaside kohta võiks olla rohkem nähtav.”*

TARTERV_AK_6: *“Tudengid otsivad võimalikult lihtsat lähenemist, et ei oleks tasuline, oleks vabavara, ilma paroolita. Kaugtöö juurdepääsu puudumine Mac süsteemil. Juurdepääs on ainult Microsoft süsteemil”*

TARTERV_AK_9: *“Hetkel asub meie andmebaaside ligikogu, informatsioon Siseveebis, see keskkond mulle ei sobi, ei meeldi...aga hetkel on antud keskkond muutumise protsessis, ehk sellega seoses muutub ka info andmebaaside kohta rohkem nähtavamaks.”*

TARTERV_AK_10: *“Tudengi vaatest võib otsingu andmebaasis raskeks / keeruliseks teha vähene kogemus kuidas otsida mida silmas pidada.”*

Raskused on seotud nii tehnilise ligipääsu kui ka vajalike oskuste puudumisega andmebaaside kasutamisel.

2.2.5. Raamatukogu roll ja tugi

Üliõpilased ja õppejõud rõhutavad raamatukogu olulist rolli andmebaaside kasutamise tutvustamisel ja toetamises. Siiski peavad üliõpilased raamatukogu pakutavaid loenguid sageli liiga varajasteks. Õppejõud rõhutavad, et andmebaaside kasutamine tuleks integreerida õppekavadesse.

TARTERV_Õ_1: *“Leian, et vaja on tekitada huvi, nõudlus üliõpilastes, et nad läheksid erinevatesse andmebaasidesse materjali otsima.”*

TARTERV_Õ_3: *“Andmebaaside kasutamist võiks rohkem õpetada. Andmebaaside tundi võiks uuesti korrata mingi aja pärast.”*

TARTERV_Õ_4: *“Raamatukogus ilmselt võib-olla ei saagi teha....Teise kooli näitel, juba esimene semester rõhutakse hästi palju, sellele, et kuidas ja kust otsida teaduslikke artikleid, materjali. Õppejõud nõudsid.”*

TARTERV_AK_8: *“Raamatukogu roll on toetav, kuid suur osa andmebaaside kasutamise õpetusest peaks olema õppekavas.”* [---] „Arvan, et raamatukogutöötaja ei saagi midagi rohkem teha ehk ainult tutvustada. Suurema osa tööst peaksid tegema õppejõud. Artiklite otsimine erinevatest andmebaasidest peaks olema väga tugevasti õppekavadesse sisse kirjutatud. Väga oluline, et õppekava õppejõud läheneksid antud küsimusel ühiste reeglite, arusaamiste ja nõudmistega. Neil peab olema konsensus antud küsimuses.”

TARTERV_AK_10: *“Olen ise läbi oma õpingute ja erinevate otsingutega väga palju õppinud. Proovi ja katseta on kõige parem meetod. Mida rohkem me näpime neid erinevaid andmebaase seda suurema tõenäosusega leiame me ka paremaid tulemusi.”*

Tuukse välja, et raamatukogul on roll andmebaaside kasutama õpetamisel. Kindlasti peab ka erialastes tundides olema andmebaaside kasutamise nõue ja õpetamine.

2.2.6. Andmebaaside tulevik ja kättesaadavus

Kõik vastajad nõustuvad, et andmebaasid on kõrgkoolide õppeprotsessi lahutamatu osa. Samuti rõhutatakse vajadust lihtsama juurdepääsu järele. Õppejõud tõstavad esile, et juurdepääs andmebaasidele tuleb säilitada ja laiendada, eriti uute õppekavade käivitamisel.

TARTERV_Õ_2: *“...kindlasti väga oluline, et meil on võimalus kasutada erinevaid andmebaase. Suurem tõenäosus, et saan soovitud artiklid tasuta kätte.”*

TARTERV_Õ_4: *“Ilma andmebaasideta ei saa sellepärast, et meil on ikkagi enamus koolitööd teaduslike artiklite baasil ja kui sa ei oska kasutada või ei leia, siis sul on päris keeruline kodutööd teha.”*

TARTERV_AK_6: *“Jah, kindlasti ning arvestades sellega, et uuest õppeaastast lisandub erialane magistriõpe ka, siis sellest lähtuvalt väga oluline. Kas just kõik, mis meil hetkel on aga, jah kindlasti osale oleks väga hea.”*

TARTERV_AK_7: *“Jah, kindlasti kui me tahame, et nad kasutaksid teaduspõhiseid teadusartikleid siis peab kool neid ka pakkuma”*

TARTERV_AK_10: *“Esiteks andmebaasidele peab olema juurdepääs ja me rõhutame teaduskirjanduse olulisust..... Seega meile on väga oluline, et säiliks juurdepääs erinevatele andmebaasidele.” [---]“Andmebaasidele juurdepääs on hädavajalik, eriti rahvusvaheliste projektide ja teadustööde jaoks.”*

Andmebaasid on kõrgkooli õppeprotsessi lahutamatu osa, mille kättesaadavust tuleb parandada. Eriti oluline on juurdepääsu säilitamine ja laiendamine uute õppekavade toetamiseks.

2.3. SISEKAITSEAKADEEMIA

Sisekaitseakadeemias viidi läbi kümme intervjuud. Õppureid osales intervjuudes neli ja nendest oli bakalaureusetasemel kolm ja magistritasemel üks. Akadeemilisi töötajaid osales uuringus neli ja mitteakadeemilisi töötajaid kaks.

2.3.1. Infokogumise allikad ja meetodid

Sihtrühmad leiavad infot internetist, Google'st, Google Scholar'ist, YouTube'st, tootjate kodulehtedelt, Päästeameti koduleht – rescue.ee, Investopedia, Science Direct, Sage, EBSCO, Wiley, Juridica, Riigi Teataja, ametite kodulehed, Taylor & Francis, Tartu Ülikooli andmebaasid, digiriidul, vanglateemalised andmekogud, ResearchGate, tootajate kodulehed, teadusasutuste kodulehed, Scopus, Academia.edu, mõttekodade kodulehed, välispoliitika keskuse koduleht, Kaitseuuringute Keskuse koduleht, ajakirjad Foreign Affairs ja Economist, LinkedIn. Kasutatakse ka meetodit, et kõrgkooli andmebaasidest saadakse esialgne info ja nende kaudu minnakse edasi algallikani. Mitteakadeemilised töötajad kasutavad meetodina artiklite ja teemakohaste allikate allalaadimist, et tekitada arhiiv. Kasutatakse ka eri keeltes infokogumise võimalusi. Mainitakse Vikipeediat, et sealt edasi liikudes saadakse usaldusväärseid allikaid.

SKA_MAG_1: *“Näiteks kodutöodes on vaja tihtipeale viidata teadusallikatele, loomulikult magistritöö allikaid otsin ja seal ma siis olengi kasutanud materjale meie kooli pakutavate andmebaaside hulgast.”*

SKA_Õ_2: *“Esimese kohana kasutan alati rescue.ee-d, ehk siis Päästeameti kodulehte, seal on kogu operatiivne info koheselt kättesaadav. Oma lõputöö raames vajalikku infot otsin ikkagi teadusandmebaasidest. Oma muudes infovajadustes kasutasin varem lihtsalt Google'it, aga nüüd olen ma niipalju targem, et kasutan Google Scholar'it.” “Põhiliselt kasutan ScienceDirecti, seal on minule kõige sobivamad teemad. Olen kasutanud ka Sage'i andmebaasi, aga seal on artiklid, aga neid ma ei saa alati avada. Siis olen palunud abi raamatukogust. Minu lõputöö teema on ajalooline ja tehniline ja seetõttu on vaja kasutada vanemaid materjale. Lisaks kasutan ka Ebsco, Wiley jm andmebaase. Samuti aitab Google Scholar mind, sest suunab juba sinna, kus on mulle vajalik info olemas.”*

SKA_AK_4: *“Aga siiski esimene koht minu jaoks on Google.” “Lähen otse algallikani.”*

SKA_MA_10: *“Tuleb tekitada oma arhiiv.”*

Võib välja tuua, et mainitud on palju andmebaase ja nendeni jõutakse kõrgkooli kodulehe kaudu. Samas on ka muud allikad, mida kasutatakse.

2.3.2. Teadusandmebaaside kasutusharjumused

Harjumuspäraselt otsitakse teadusandmebaaside infot raamatukogu kodulehe osast. Tuuakse välja ka see, et raamatukogu korraldab infoseminare. Rõhku peaks pöörama info levitamisele

individuaalnõustamiste korraldamise kohta. Andmebaaside valikut peetakse piisavaks. Tuuakse välja, et magistrante, KATAK-it (Kaugseire teadus- ja arenduskeskus), PPK inimesi tuleks rohkem teavitada andmebaaside kasutamise osas. Peab tegema selgitustööd, millised on teadusandmebaasid ja muud allikad. Magistriõppurid pigem peavad kasutama, bakalaureusetaseme õppurid on välja toonud mõlemat, et peavad kasutama ja ei pea, mikrokraadiõppes pigem ei pea kasutama. Õppijad oskavad hinnata ka keskkonna usaldusväärsust, vaadatakse seda, kui palju on seda artiklit refereeritud, töötajad toovad välja, et juhendaja saab aidata hinnata väljaande sobivust ja kvaliteeti.

SKA_MAG_1: *“... kooliga seotult kasutan ikkagi neid, mis raamatukogu kodulehel pakutakse. Kui ma pean otsima mingi teema kohta, siis ma kolangi need kõik läbi ja otsin sealt. Ma mingi ekspertkasutaja ei ole, lihtsalt kaevan niikaua kui näkkab.”*

SKA_AK_5: *“Pole ammu Tartu Ülikooli kasutaja võimalusi kasutanud, sest saan oma majas piisavalt infole ligi.”*

SKA_AK_7: *“Mul on kahtlus, et inimesed ei tea, kuidas sisse logida ning sageli pole vajadust. ... küllalt sageli ei tehta vahet teadusallikal ja muul allikal.”*

Sihtrühmadel on harjumus otsida infot kõrgkooli kodulehel olevatest andmebaasidest. Samas tuuakse välja, et selgitustöö tegemine on vajalik ja oluline.

2.3.3. Kasutussagedus ja -vajadus

Kasutatakse vastavalt vajadusele kodutööde tegemiseks. Mõni rakenduskõrghariduse taseme õppija on välja toonud, et tal esimesel kursusel õppides ei olnud vaja teadusandmebaasidest artikleid otsida. Mõni õppija ütleb, et kasutada tuleb tihti. Samas magistriõppes takistusi ei ole, magistriõppes õpingute alguses läbitud koolitus oli kasulik ja nemad hakkasid kohe neid ka kasutama. Töötajad kasutavad teadusandmebaase. Tuuakse välja, et tööd on palju ja seetõttu ei jõua nii palju kasutada, kui tahaks ja vaja oleks. Aga teadusandmebaasid on õppejõududele väga olulised allikad teadusartiklite kirjutamisel ja uue teema käsitlemiseks materjalide leidmisel. Teadusandmebaase tuleks rohkem reklaamida ja sisselogimist õpetada. Tuuakse välja, et praegu on kõik juba harjunud andmebaase kasutama ja kui need praegu ära võtta, siis poleks inimesed enam rahul. Õppejõud toovad välja selle, et nemad ise ei kasuta teadusandmebaase, sest üliõpilased peavad kasutama.

SKA_MAG_1: *"See koolitus oli väga oluline ja väga kasulik, mul on väga hea meel, et see toimus. See oskus läks kohe kasutusse, see ainult puudu oligi. Oleks võinud veel varem olla, kohe õpingute alguses mitte kuu aega hiljem."*

SKA_Õ_2: *"Teisel aastal tuli üks aine, mille raames oli vaja teadusandmebaase kasutada. Siis sain alles selle esimese kogemuse. Alles nüüd lõputööd kasutades saan aru, et neid on vaja."*

SKA_Õ_3: *"Ma kasutan pigem tihti, meie kolledži õppurid kasutavad üldse teadusandmebaase rohkem kui teised. Me oleme kahe aasta jooksul teinud mingi 4-5 sellist suuremat tööd, kus on vaja kasutada teadusandmebaase."*

SKA_AK_4: *"On nii ja naa, ma tunnen, et ma tahaks rohkem kasutada, läksin just koolitust andma ja valmistasin ennast ette. Sageli tuleb ajasurve peale ja ei jõua nii palju kasutada kui tahaks või võiks."*

SKA_Õ_6: *"Pigem olen harv kasutaja."*

SKA_AK_7: *"Teadusartiklid on oluline taustainfo teadusartiklite kirjutamisel, annab usaldusväärseid allikaid, mis on süsteemselt otsitavad ja kasutatavad."*

SKA_AK_7: *"Uue teema puhul on teadusandmebaas hea vahend hetkeseisu saamiseks."*

SKA_AK_8: *"Ma loen iga päev ühe artikli, aga võimalusel ka rohkem." "Kui praegu see võimalus ära võtta, siis ilmselt tekib nurin."*

Üldiselt võib öelda, et teadusandmebaasid on vajalikud nii õppijatele kui ka õppejõududele. Kuna harjumus teadusandmebaase kasutada on juba tekkinud, siis selle võimaluse kadudes tekiks olukord, et kannatab nii üliõpilastööde kui ka õppetöö kvaliteet.

2.3.4. Kasutusmugavus ja -raskused

Tuuakse välja, et raskusi ja takistusi ei ole, koolitus oli väga kasulik. Raskused sisselogimisega, erinevatesse keskkondadesse tuleb sisse logida erinevalt ja see segab, kaugligipääsust ei ole kuulnud. Samas jälle toovad õppurid välja, et kasutavad kaugligipääsu. Töötajatel pole takistusi esinenud. Mõni töötaja toob välja, et tema tase ja oskused on nii head, et oskab iseseisvalt kasutada. Teatud valdkonnas (nt vangla) ongi vähe allikaid. Mõned teadusandmebaasid on keerulised ja raskusi valmistab ka inglise keele oskuse tase. Kui inimene on SKA võrgust väljas, siis on raskusi andmebaasidesse sisselogimisel.

SKA_MAG_1: *"Tänu koolitusele oli pilt kohe alguses selgem. Muid raskusi ma ei näe. Kui ligi saab, siis edasi on juba lihtne."*

SKA_Õ_2: *"Võibolla see, et kui ma leian mingi asjakohase allika, siis see on lukus ja ma pean paluma abi selle kättesaamiseks. Mul on palju vaja vanemaid artikleid."*

SKA_Õ_3: *“Ma ei tea sellest (kaugligipääsust) midagi, ma olen kõik kasutamised teinud raamatukogus”.*

SKA_AK_4: *“... nende (Tartu Ülikooli) andmebaaside kasutamine meeldib mulle rohkem, sest see nagu filtreerib kuidagi materjale paremini. Kas Web of Science on väga hea ja mõnus kasutada.” “Minu tase, harjumus ja oskus on ilmselt mõne teise töötajaga erinev. Oskan veidi rohkem.” “Hea on see, et kui olen korra sisse loginud, siis ei pea rohkem seda tegema.”*

SKA_AK_5: *“Väga huvipakkuvad artiklid on ikka raha eest.”*

SKA_Õ_6: *“Meie kirjalikud allikad on üsna napid. On mingid raamatud, neid me saame raamatukogust, aga muud eriti nagu polegi vanglateemade kohta.”*

SKA_Õ_6: *“Mõned teadusandmebaasid on oma ülesehituse poolest keerulised. Kui tegin oma uurimistööd, siis pidin võtma õpetused kõrvale, et kuidas otsida.” “Enamus artiklitest ja raamatutest on inglise keeles. Pean tundma ka enda ametialast erialasõnavara, et saaksin infot leida.”*

Sihtrühmadel on tekkinud harjumus andmebaaside kasutamiseks sisse logida. Ka kaugligipääsu kasutatakse.

2.3.5. Raamatukogu roll ja tugi

Õppijad toovad välja, et nad on raamatukogust tuge saanud ja on ka kuulnud individuaalsetest nõustamistest. Raamatukogu infotunnid on kasulikud, aga mõni õppija ei ole kuulnud individuaalsetest nõustamistest. Töötajad osalevad kirjutuslaagrites, mis on kasulikud. Aga töötajad osalevad ka teiste raamatukogude pakutud infootsingu koolitustel. Tuuakse välja, et koolitused peaks olema vajaduspõhised.

SKA_Õ_2: *“Olen kuulnud ja ise käinud. Minu arust sain ma head koolitust nii grupikoolituselt kui ka individuaalnõustamiselt. Mõlemad täitsid oma rolli. Ma olin juba oma lõputööks leidnud materjali, aga individuaalselt nõustamiselt sain uusi otsingusõnu, mis andsid palju juurde.”*

SKA_Õ_3: *“Ei ole kuulnud individuaalsetest nõustamistest.”*

SKA_AK_5: *“Saan ikka raamatukogust abi.”*

Raamatukogul on toetav roll ja raamatukogu korraldatud infotunnid on sihtrühmadele kasulikud. Rohkem tähelepanu peaks pöörama individuaalnõustamiste levitamisele sihtrühmade hulgas.

2.3.6. Andmebaaside tulevik ja kättesaadavus

Õppijad on välja toonud, et soovivad teadusandmebaase kasutada ka tulevikus. Õppejõud toovad välja, et ligipääs teadusandmebaasidele on väga vajalik, et saaks valdkonnas teaduse taset hoida.

SKA_MAG_1: *“Muidugi, kuna mul on vaja teha ju magistritöö”.*

SKA_AK_4: *“need valdkonnad, mida Sisekaitseakadeemia õppurid uurivad, ei ole väga läbi uuritud valdkonnad. Mida rohkem meil teadusandmebaase on, seda rohkem saavad õppurid ja teadustöötajad paremat taset ja teadmisi oma valdkonnas.”*

Seega võib välja tuua, et andmebaasidele ligipääs on äärmiselt vajalik ja oluline.

2.4. EESTI LENNUAKADEEMIA

Järgnevalt vaadeldakse lähemalt Eesti Lennuakadeemias läbiviidud intervjuusid, kus osales viis üliõpilast erinevatelt kursustelt ja viis akadeemilist töötajat. Üritati saada ka mitteakadeemilisi töötajaid valimisse, aga kõik, kelle poole pöörduiti, vastasid, et nad ei kasuta andmebaase piisavalt.

2.4.1. Infokogumise allikad ja meetodid

Üliõpilased eelistavad esialgseteks otsinguteks kasutada Google otsingumootorit (k.a Google Scholar), kuid vajadusel pöörduvad teadusandmebaaside (EBSCO, ScienceDirect) poole, eriti lõputööde ja kodutööde puhul, mis nõuavad teaduslikke allikaid. Üks üliõpilane mainib ChatGPT-d kui parimat vahendit infoallikate otsimisel, viidates, et tehisintellekt aitab tal kõige paremini leida täpseid artikleid ja materjale. Lennunduse eripäradest tulenevalt on üliõpilased kursis ka valdkonnaspetsiifiliste internetilehtede, ajakirjade ja regulatsioonidega, nagu näiteks Eurocontrol, Skybrary, Eurocae ja ICAO väljaanded, mida kasutatakse erialaste päringute tegemiseks. Kuigi enamik allikaid taandub internetile, tuuakse siiski ka raamatukogu füüsiline ruum välja kui üks tähtis koht, kust infot saab koguma tulla.

Interneti otsimootori (Google) ja Google Scholar kasutamine on ka enamike õppejõudude seas esmane infoallikas. Lisaks aga on õppejõududele oluline koht ka ResearchGate ning eraldi toodi välja IEEE Xplore andmebaas tehnilise erialase materjali leidmiseks. Erinevalt üliõpilastest, tõid olulise infoallikana välja erialased võrgustikud, töögrupid, konverentsid ja kolleegidega suhtlemise.

ELA_Ö_1: *"Esimesena ikkagi pöördun Google poole, aga kui on vaja juba täpsemalt ikkagi mingisuguseid kodutöid kirjutada või lõputöö jaoks, siis kindlasti teaduslikumad andmebaasid."* [---] *"... ja kasutan väga palju ka Google Scholars'it."*

ELA_Ö_2: *"Erialaseid allikaid aga saab kõige täpsemini AI-käest (ChatGPT), mitte väga kokkuvõtteid, vaid just allikaid - allikate otsimisel on see ülimalt hea."*

ELA_Ö_5: *"Loen ka erialaseid ajakirju ja väljaandeid, Flight International, Eurocontrol, ICAO, Teejuht jne"*

ELA_AK_1: *"Researchgate.net on põhiline, mida kasutan lisaks Google Scholars'ile."*

ELA_AK_5: *"...ma olen paljudes ajakirjade ja erialaste organisatsioonide meililistides, kust tuleb jooksvalt infot, mis erialas toimub - ülevaateid ja raporteid..."*

ELA_AK_4: *"Lõpuks taandub kõik laiale internetile - ehk Google otsing, nii tava, kui ka Scholars."* [---] *"..suurim koht on tegelikult võrgustikud, kust saan erialast infot nii töögruppidest kui ka lihtsalt meili-listide kaudu, mis lennundusmaastikul toimub või mida uut tehakse, mis probleemidega silmitsi seistakse."*

Vastustest selgub, et üliõpilaste ja õppejõudude infokogumise praktikad erinevad oma põhjalikkuse ja lähenemise poolest. Kuigi mõlemad grupid alustavad sageli lihtsate ja kiiresti ligipääsetavate internetiotsingutega (Google, Google Scholar), kasutavad õppejõud lisaks teaduslikele andmebaasidele ka võrgustikke, erialakontakte ja konverentse, et täiendada oma infoallikate baasi.

2.4.2. Teadusandmebaaside kasutamisharjumused

Enamik üliõpilasi eelistab kasutada ühte kindlat andmebaasi, nagu EBSCO või ScienceDirect, kust otsinguid teha. Selle põhjuseks on kas varasem kokkupuude andmebaasiga või asjaolu, et seda on raamatukogu infotunnis põhjalikumalt tutvustatud. Mitmed üliõpilased mainisid, et nad ei kasuta teisi andmebaase, kuna ei mäleta nende nimesid või ei ole tekkinud vajadust muudest allikatest lisamaterjale otsida. ScienceDirecti kasuks räägib ka usaldusväärsus ja laiem teemade hõlmavus. Kasutuspäiga poolest jagunesid vastajad kahte gruppi - osad eelistavad kasutada andmebaase ja teha otsinguid koduses keskkonnas, teised jällegi teevad otsingud pigem koolis ja laevad huvipakkuvad artiklid arvutisse, et nendega hiljem kodus süvitsi tutvuda.

Ka õppejõud eelistavad mugava ligipääsetavusega keskkondi, seetõttu on esimeseks valikuks just Google Scholar, mis sisaldab paljudes andmebaasides leiduvaid artikleid ning on lihtsa kasutajaliidesega. Samas ollakse teadlikud, et saadud tulemustes peab olema allikakriitiline.

Sarnaselt üliõpilastega kasutatakse valdavalt juba varasemalt tuttavaid andmebaase või ollakse oma erialas nii sees, et teatakse põhilisi isikuid, kelle teadustegevusel silma peal hoida ja tehakse väga spetsiifilisi otsinguid, mis tulevad kergesti ka tavaotsingumootorites välja.

ELA_Õ_2: *"Tean, et EBSCO on ja ega rohkem otseselt polegi vaja läinud, pole vajadust tekkinud siamaani otsida mujalt."*

ELA_Õ_5: *"ScienceDirect tundub hästi paljusid teemasid hõlmav ja see on ikkagi suur nimi, paljud kasutavad seda ja see tekitab usaldusväärust."*

ELA_Õ_3: *"Esimesel aastal [---] saime informaatikakursusel ülevaate ning sealt tegin endale just need andmebaasid selgeks, [---] ja sealt saati olengi neid kasutama jäänud."*

ELA_AK_2: *"kasutan põhiliselt ainult ühte andmebaasi, mis on juba selgeks saanud ja tean, kuidas seal toimida."*

ELA_AK_5: *"..mul on mingid kindlad autorid ja pealkirjad juba, mida otsin, siis internetist (Google'ist) - see annab suurema pildi ja tausta, millega inimene tegeleb..." [---] "Alati võiks rohkem ju kasutada andmebaase, aga eks see näitab natuke ka minu vanust, et lähen oma traditsioonilisi teid pidi".*

Üliõpilaste ja õppejõudude infokogumise harjumustes peegelduvad erinevad prioriteedid. Üliõpilased keskenduvad lihtsusele ja varasemale kogemusele, samas kui õppejõud kasutavad otsingutel sügavamat teadmist erialast ning kriitilisemat lähenemist allikatele. Õppejõududel on sageli selged teadmised oma valdkonna võtmeisikute ja teadustöö suundade kohta, mis muudab nende otsingud täpsemaks ja eesmärgipärasemaks.

2.4.3. Kasutusvajadus ja -sagedus

Andmebaase kasutatakse üliõpilaste seas peamiselt lõputööde kirjutamisel, seetõttu suureneb kasutussagedus just kooli viimastel kursustel. Harvem läheb andmebaasides leiduvat infot vaja kodutööde tegemiseks või silmaringi laiendamiseks, mistõttu kasutatakse ligipääsuvõimalusi ainult paar korda semestris, sõltuvalt kodutöödena antud ülesannetest.

Õppejõud kasutavad teadusandmebaase peamiselt lõputööde juhendamisel ja retsenseerimisel, harvem õppematerjalide koostamiseks või lisamaterjalide leidmiseks. Lisaks on mõnel õppejõul käsil ka eraldi teadusprojekt või artikli kirjutamine, kus andmebaaside ligipääs on samuti hädavajalik. Üks õppejõud märkis, et teadusartiklitega kursis olemine tagab, et õpetatav materjal on ajakohane. Teine tõstis esile, et uue info kogumiseks on sageli kasulikum osaleda hoopis teaduskonverentsidel kui otsida artikleid andmebaasidest.

Kasutamise sagedus varieerub ka õppejõudude seas hooajati ja vastavalt vajadusele. Intensiivsemalt kasutatakse andmebaase kevade saabudes lõputööde juhendamise kõrgperioodil, samas suvel on kasutamine minimaalne. Jällegi rõhutakse, et kasutus sõltub konkreetsest vajadusest ja töö iseloomust.

ELA_Õ_3: *"Nüüd lõputööd kirjutades eriti teooria osas ikkagi juba mitu kuud kasutan peaaegu iga päev. Aga ütleme eelmistel aastatel vähem, oleneb jälle sellisest nii-öelda kodutöötüübist.."*

ELA_Õ_1: *"Siis kui on mingi essee moodi kodutöö, mis vajab artiklite kasutamist, aga neid pole väga olnud. Võib-olla mingi kolme kuu jooksul kord."*

ELA_AK_1: *"Esimene asi ongi lõputööde juhendamiseks... [---] Teiseks siis oma õppetöö raames natukene lisainformatsiooni leidmiseks või uuemate suundade avastamiseks..."*

ELA_AK_3: *"Enesearendus on põhiline eesmärk, samuti enesekontroll, kas see info, mida ma õpetan, on tõene ja et oleks kuhu edasi suunduda."*

ELA_AK_4: *"Põhiline eesmärk andmebaaside kasutamiseks on minu puhul õppekava arendamine, et saaks üldse aru, kus on probleemikohad ja mida peaks üldse õpetama, et üldse aru saada maailma asjadest."*

ELA_AK_5: *"hetkel on intensiivne periood, tudengite lõputööd ja mul endal on töös kolm artiklit. Aga tavaliselt on ikka vähem teadusartiklite otsimisi vaja teha."*

Peamiseks andmebaaside kasutusteguriks on lõputööd - nii kirjutamine kui ka juhendamine ja retsenseerimine. Õppejõudude seas on andmebaaside kasutatavusampluaa laiem, kuna lisaks õppetööle tegeletakse aktiivsemalt enda harimise ning lisaprojektidega. Kõik vastanud on ühel nõul, et kasutussagedus lähtub vajadusest, sealhulgas õppejõud tõdevad, et kuna üliõpilased on üldjuhul noored ja kogenematud, siis nad ei oskagi vajada andmebaase ilma suunamiseta. Siinkohal on oluline töö õppejõududel integreerida teadusartiklite kasutamine enda aines õpetatavasse, et õppijad oleksid juba varakult harjunud teavet otsima teaduslikest allikatest.

2.4.4. Õppekvaliteedi paranemine

Kõik üliõpilased on arvamusel, et teadusartiklitega töötamine laiendab silmaringi, annab laiemat tausta õpingutele ning nende kasutamine on üldise enesearengu ning ülikoolis õppimise osa.

Ka kõik õppejõud tunnistavad, et teadusandmebaasidele ligipääs on nende töö kvaliteeti parandanud. Ilma andmebaaside ligipääsuta on üpriski keeruline tagada head lõputööd ning vastavalt ka selle juhendamist. Samuti oodatakse rakenduskõrgkoolides järjest rohkem teadustöö tegemist, mis omakorda nõuab andmebaasidele ligipääsu.

ELA_Ö_1: *"Kindlasti parandab, kuna peab kasvõi juba otsima lisa-infot ja pead lugema ning otsima ja saad spetsiifilist infot ja kõrvalt ka muud asjad jäävad meelde."*

ELA_Ö_5: *"Kindlasti. Need aitavad uuendustega kursis olla või nagu lihtsalt annavad laiemat tausta õpingutele."*

ELA_AK_1: *"Kindlasti, 100% parandab. Teadustöö tegemine või lihtsalt sellega tutvumine kõrgkoolis on ikkagi väga vajalik."*

ELA_AK_5: *"Siin pole küsimustki - ilma teadusartikliteta ei saaks teadustööd teha ja õppetöö mingeid osi ka."*

Üliõpilased hindavad teadusartiklitega töötamist kui olulist osa oma akadeemilisest arengust. Õppejõud rõhutavad andmebaaside olulisusele nii lõputööde juhendamise kui ka teadustöö tegemise kvaliteedi tagamisel, märkides lisaks, et ligipääs teadusandmebaasidele on hädavajalik ka erialase enesearenduse ja õppekavade koostamisel.

2.4.5. Kasutusmugavus ja -raskused

Üliõpilased mainivad, et lennundusala info leidmine on keeruline, kuna andmebaasides puudub spetsiifiline lennunduse fookus, seega üldjuhul on vajalik põhjalikum otsingufiltrite kasutamine ning õigete sõnade leidmine, et kogu infost vajalikku allikat leida. Samuti on teadusartiklid keerulised, mis nõuavad kõrget lugemisosavust ja sõnavara tundmist. Positiivse poole pealt on õppijad arvamusel, et andmebaasid ise on vägagi loogilise ülesehitusega ja üldjuhul mugavad kasutada. Paar üliõpilast kurtis ka sisselogimise keerukuse üle, aga kuna üldjuhul õppijad kasutavad andmebaase peamiselt ainult kõrgkoolis olles, kus ei ole sisselogimine otseselt vajalik, siis pole seda rohkem välja toodud.

Õppejõudude jaoks on aga just sisselogimine ja ligipääsu keerukus kõige suuremaks probleemiks andmebaaside kasutusel. Leitakse, et VPN ja erinevad sisselogimisprotsessid on segavad. Kritiseeritakse ka otsingumootorite keerukust ja seda, et otsingutulemused ei pruugi alati olla täpsed või asjakohased, mis teeb otsingu aeganõudvaks. Ka õppejõududest osa nõustub, et teadusartiklid on kohati liiga keerulise ülesehitusega, et neid üliõpilaste tasemel lususalt edasi anda.

ELA_Ö_2: *"...minu suurim probleem on sissesaamine andmebaasi, aga raamatukogu ei saa seal palju aidata."*

ELA_Ö_3: *"Kuna lennundus ise on spetsiifiline, siis andmebaasidest ikkagi kõike infot ei saa kätte, vähemalt mitte kergesti." [---] " Ikkagi tuleb hakata kaevama, et rohkem parameetreid seal paika panna ja proovida erinevaid otsingustrateegiaid."*

ELA_Ö_4: *"Lennundusest on suhteliselt vähe tegelikult kirjutatud, see on väga spetsiifiline, väga regulatsioonipõhine, nii et sellest on üldse väga raske teadusartikleid leida, pigem regulatsioone ja standardeid."*

ELA_AK_1: *"sisselogimised või kaugligipääsudega jändamised (VPN) mulle ei sobi"*

ELA_AK_2: *"... üldiselt on teadusartikkel tervikuna ikkagi üpris keeruline tudengitel lugeda. Üks terav kriitika on, et lennundusmaastikul [---] avaldatavad uurimused on liiga keerulised ja võimatu tudengitele edasi anda nende tasemel."*

ELA_AK_3: *"Vahepeal on keeruline sisse logida - palju erinevaid lehekülgi/andmebaase, igalt poolt peab eraldi sisse logima ja kui proovida institutsionaalselt sisse logida, siis ei leia andmebaasist Lennuakadeemiat."*

ELA_AK_4: *"Kõikides andmebaasides leidub lennundusest midagi, kui otsida, aga samas on lennunduses ka väga kammerlikke teemasid - näiteks aerodünaamika vallas, mida väiksemates andmebaasidest, mis meile saadaval on, ei leiagi. "*

Andmebaaside kasutamine pakub üliõpilaste ja õppejõudude jaoks sarnaseid väljakutseid, eriti seoses lennundusalase info leidmise ja sisselogimise keerukusega. Kuigi õppurid hindavad andmebaase loogilise ülesehituse tõttu mugavaks, teadvustavad nad otsingute tegemisel sõnavara puudulikkusest või teema keerukusest tulenevaid piiranguid.

2.4.6. Raamatukogu roll ja tugi

Raamatukogu pakutav tugi on enamiku üliõpilaste hinnangul kasulik olnud, samas on märgitud, et teadusandmebaaside kasutamise lõpp-tulemus sõltub ikkagi individuaalsest huvist ja vajadusest ning peamine vastutus neid kasutada jääb siiski üliõpilastele endile.

Kõik õppejõud hindavad kõrgelt raamatukogu toetust ja on teadlikud seal pakutavatest võimalustest. Kiidetakse infotunde ja andmebaase tutvustavaid seminare, et oleks pidevalt silme ees, mis võimalused akadeemias saadaval on. Samas aga nähakse, et õppijatele oleks vaja rohkem tuge, eriti just otsingute tegemisel. Tõdetakse ka, et üliõpilane ei pruugi teadvustada oma kitsaskohti ja ei oska minna abi küsima, seega on õppejõudude poolne suunamine väga oluline.

ELA_Õ_2: *"Iseendal peaks olema ikkagi vajadus, ega muidu ei lähe sinna. Ja kui juba lähen, siis on kõik loogiline, ei ole midagi raamatukogu poolt vaja."*

ELA_Õ_3: *"..tagasi vaadates anti meile piisavalt sisendit, kust ja kuidas otsida, mis nippe kasutada ja läbisime ka lühikursuse. Praegu ütleksin küll, et seda tuge oli piisavalt."*

ELA_Õ_4: *"Meil oli sissejuhatava digipädevuse kursus esimesel aastal, mis paljudele tuli kindlasti kasuks, kes varem ei ole sellega kokku puutunud."*

ELA_AK_1: *"Uue töötaja/värske tudengi infotunnid on samuti toimivad, sellest minu arvates täiesti piisab." [---] "..kui hädas olen millegi kättesaamisega, tean, et saan alati pöörduda raamatukokku ja senimaani on raamatukogust kõik vajaliku materjali ikkagi saanud.."*

ELA_AK_3: *"Raamatukogu saab ainult toetada - näen, et tudengid vajaksid rohkem otsingute tegemisel abi, aga ilma õppejõu poolse saatmiseta ei lähe ükski tudeng andmebaasi ise otsima infot, seega ainult õppejõu asi on tudengit suunata."*

ELA_AK_5: *"Eks see infotund jälle tuletab meelde, et meil on andmebaasid ja ehk ärgitab inimesi tegema ka rohkem teadustööd seetõttu. Seega praegu on väga hästi raamatukogupoolse abiga."*

Raamatukogu pakutav tugi on oluline nii üliõpilaste kui ka õppejõudude jaoks, kuigi üliõpilased ei näita üles sellist initsiatiivi ise raamatukogust abi küsimisel kui õppejõud. Samamoodi, nagu on õppejõu ülesanne koolitöö osana suunata üliõpilased teadusartikleid kasutama, on õppejõudude ülesanne suunata üliõpilasi abi saamiseks raamatukogu poole.

2.4.7. Andmebaaside tulevik ja kättesaadavus

Kõik üliõpilased loodavad, et andmebaasid on kättesaadavad ka tulevikus, eriti kuna lõputööde kirjutamisel on neid väga vaja. Samuti mainitakse, et andmebaasidele ligipääs avardab ka silmaringi ning tõstab akadeemia mainet.

Ka õppejõud leiavad, et täisligipääs teadusandmebaasidele on kasulik ja vajalik, kuigi üle poole õppejõududest ei ole kindel, kas neid peab nii palju olema. Kuna lennundus on spetsiifiline ala, siis sooviksid õppejõud näha rohkem lennundusspetsiifilisi ja tehnilisi andmebaase, kuigi laiapõhjalisemad andmebaasid on samuti kasulikud. Paar õppejõudu on lootusrikkad ka avatud teaduse laiema leviku osas ja on veendumusel, et mida aeg edasi, seda rohkem väärtuslikke uurimustöid avaldatakse avatud teaduse põhimõtetel.

ELA_Ö_1: "...kui lõputööd hakkab kirjutama, siis tahaks küll, et oleks erinevaid andmebaase saadaval."

ELA_Ö_2: "On ikkagi hea, kui on mingisugused alternatiivsed andmebaasid lisaks EBSCOle. Lisaks näeb prestiižsem välja, kui kuskil kodutööde juures on kasutatud rohkematest kohtadest võetud materjale."

ELA_Ö_4: "...need on ikkagi väga vajalikud, eriti just lõputööd tehes!"

ELA_AK_1: "Kindlasti tulevad mitmed andmebaaside täis-ligipääsud kõrgkooli mainele kasuks. Samas aga on tänapäeval juba päris paljud teadustööd Open Access, mis tähendab, et tegelikult saab võrdlemisi hea info kätte ka ainult vabalt juurdepääsetavaid materjale kasutades..."

ELA_AK_3: "Tunnen, et vajaksin rohkem erialasemaid andmebaase, rohkem tehnilisi, nagu IEEE on, hetkel on enamus andmebaase "pehmete" teemadega, sotsiaalsetele aspektidele rõhuvad."

ELA_AK_4: "Meie väikese kooli jaoks on see ligipääs täiesti piisav - meie teadustöö maht kogutegevusest on nii minimaalne ja pole ju mõtet hoida selliseid andmebaase, kus tehakse 10 päringut aastas. Sellel tuleb silma peal hoida ja teha suunitletud otsused."

Andmebaaside laiem kättesaadavus ka tulevikus on nii üliõpilaste kui õppejõudude jaoks oluline. Õppejõud rõhutasid vajadust tasakaalu järele laiapõhjaliste ja eriaspetsiifiliste andmebaaside vahel, tunnistades samas ka avatud teaduse kasvavat rolli tulevikus teadusinfo kättesaadavuse tagamisel.

2.5. KÕRGEM KUNSTIKOOL PALLAS

Järgnevalt on analüüsitud intervjuusid mis viidi läbi Kõrgemas Kunstikoolis Pallas. Intervjueeriti kuut akadeemilist töötajat ja ühte bakalaureusetasemel üliõpilast.

2.5.1. Infokogumise allikad ja meetodid

Enamik intervjueeritavaid kasutab infokogumiseks laia valikut erinevaid allikaid, sealhulgas internetilehekülgi, meediat, isiklikku lugemisvara ja vaba juurdepääsuga teadusartikleid. Mainitakse otsinguid andmebaasides, nagu JSTOR, Science Direct, MUIS, DSpace, ESTER, DIGAR, ERIC. Esmase infoallikana nimetatakse otsingut otsingumootorite, nagu Google ja Google Scholar kaudu. Üldine tendents on tugineda praktilistele ja kiiresti kättesaadavatele

allikatele, eriti loomevaldkonnas, kus disaini- ja kunstiteemalised materjalid on sageli vabalt kättesaadavad disainiagenteuride või valdkonna professionaalide kodulehtedel.

PAL_AK_1: *“...loominguliste projektide puhul kasutan aegajalt küll...”; „Praegu kasutan vähem ja vahel soovitan lõputööde kirjutamisel.”*

PAL_AK_4: *“Andmebaaside kohta mul ei ole tegelikult ühest arusaama, et mida nimetatakse andmebaasideks ja mida mitte...”*

Podcastid ja visuaalsed allikad mängivad samuti olulist rolli, eriti kuna need võimaldavad kiiret ligipääsu uusimatele arengutele ja ideedele.

2.5.2. Teadusandmebaaside kasutamisharjumused

Ükski intervjueritav ei toonud esile teadusandmebaaside süstemaatilist kasutamist iga päev, kuigi mainiti, et varasemates õpingutes on kasutatud tihti. Andmebaase kasutatakse teadmiste täiendamiseks, õppetöö ettevalmistamisel, suuremate uurimisprojektide, lõputööde juhendamise, kuraatoritöö raames ja ka doktoritöö kirjutamisel, kus on vajalik teoreetiline raamistik ja akadeemiline kontekst.

PAL_AK_3: *“Magistritööd tehes otsisin pedagoogikaalaseid artikleid, aga maali puhul ei kasuta, saan mujalt kõik vajaliku kergemalt ja rahulikumalt kätte.”*

Kasutamisharjumused tulenevad suures osas vajadusest uurida süvitsi materjali või täiendada olemasolevaid teadmisi.

2.5.3. Kasutussagedus ja -vajadus

Disaini ja loomevaldkonna õppejõud rõhutasid, et nende töö keskendub suuresti praktilistele ja loomingulistele protsessidele. Akadeemiliste andmebaaside kasutamine ei ole nii levinud, kuna praktilised ressursid on sageli kiiremini kättesaadavad. Samas tuuakse välja teadusandmebaasides oleva info kasutamist loengumaterjalide täiustamise eesmärgil ja ka doktoritöö kirjutamisel.

2.5.4. Kasutusmugavus ja -raskused

Mitmed intervjueritavad tõid välja, et andmebaaside kasutamist takistab tasuliste artiklite ja raamatute kättesaadavus. Kuigi koolil on pilootprojekti raames saadud teadusandmebaasid, mis võimaldavad ligipääsu ScienceDirect ja Cambridge University Press jne, on teadlikkus nende

võimaluste kohta madal. Samuti viidati, et paljud väärtuslikud allikad jäävad kättesaamatuks tasu tõttu. Andmebaasides info otsimiseks on oluline leida õiges võtmesõnad, see nõuab harjumust ja pidevat praktiseerimist.

Mitmed intervjueeritavad tunnistasid, et nad ei tea, milliseid ressursse teadusandmebaasid pakuvad ja kuidas neid tõhusalt kasutada. Sageli eeldatakse, et andmebaasid ei suuda disaini- ja loomevaldkonna kiires tempos toimuvate arengutega sammu pidada, mistõttu puudub motivatsioon nende kasutamiseks. Disainiga seotud materjalid jõuavad sageli kiiremini valdkondlike veebisaitide ja kogukondade kaudu, mis vähendab vajadust teadusandmebaaside järele.

Andmebaaside keerukas ülesehitus ja otsinguvahendite kasutamine, sealhulgas ESTERi kataloogi puhul, on intervjueeritavatele takistuseks.

PAL_AK_7: *“Kõik vajab pidevat tööd, seda on tore teha, aga kui kogu aeg ei tee siis pigem läheb midagi meelest ära”*

Spetsiifiliste ja erialaste materjalide leidmine on sageli aeganõudev ja nõuab eriteadmisi, mis muudab andmebaaside kasutamise vähem atraktiivseks võrreldes muude allikatega.

2.5.5. Raamatukogu roll ja tugi

Raamatukogu võiks võtta suurema vastutuse teadusandmebaaside kasutamise teavitamisel ja abistamisel. Raamatukogu võiks pakkuda täiendavat tuge andmebaaside kasutamise osas, pakkudes nii eeltööd kui ka spetsiifilist suunamist sobivatele ressurssidele. Teadusandmebaaside kasutamine peaks olema õppes läbiv, et see saaks tavaliseks õppe osaks ja järjepidev, ning raamatukogu saaks üliõpilasi toetada kogu protsessi vältel.

2.5.6. Andmebaaside tulevik ja kättesaadavus

Kõik intervjueeritavad nõustasid, et teadusandmebaaside kättesaadavus ja jätkuv tellimine oleksid positiivsed, eriti neile, kes soovivad jätkata akadeemilist tööd pärast ülikooli lõpetamist või juhendamist.

PAL_Õ_6: *“...olgu kohustuslik või mitte, peavad olema viited.”*

Kuigi teadlikkus ja aktiivne kasutamine on praegu madal, on koostöö raamatukogu ja õppejõudude vahel potentsiaalselt kasulik, et suurendada teadusandmebaaside kasulikkust ja parandada nende kättesaadavust.

2.6. TALLINNA TEHNIKAKÕRGKOO

Analüüsitakse Tallinna Tehnikakõrgkoolis läbi viidud seitset intervjuud. Neist kolm viidi läbi õppejõududega ning neli intervjuud viidi läbi rakenduskõrghariduse õppijatega.

2.6.1. Infokogumise allikad ja meetodid

Akadeemilised töötajad otsisid erialast vajalikku infot peamiselt erialastest uudiskirjadest ja erinevate organisatsioonide kodulehtedelt. Mainiti ka veebiseminare, kus arutletakse aktuaalsetel teemadel ning paberkandjatel infoallikatest mainiti raamatuid ning entsüklopeediaid. Andmebaase peeti väga oluliseks. Üks vastajatest mainis, et lisaks andmebaasidele saab ta kõige rohkem uut infot oma eriala kohta standardimis- ja akrediteerimiskeskusest (EVS), ETF-Net kartoteegist. Lisaks mainiti andmebaasidest EBSCOT ja CAMBRIDGE, Scopust, Taylor & Francist ning veidi vähem kasutati ScienceDirecti.

Õppijad mainisid infokogumise allikadena raamatukogust laenutatavaid raamatuid, mainiti ka e-õppe keskkonda Mooodle'it, kuhu õppejõud vajalikud materjalid üles panevad. Infot otsitakse nii Anna Abi keskkonnast kui ka Google Scholarist ja ScienceDirectist. Kasutatud infoallikadena mainiti ka järgnevaid: ProQuest Ebook Central, Emerald.

TEHN_AK_1: *“Peamiselt olen googeldanud ja püüdnud omal käel internetist otsida. Andmebaase pean oluliseks, kuna sellele infole seal saab kindel olla, see on enamasti usaldusväärne ja aktsepteeritav uurimistööd tehes.”*

Õppijate vastustest joonistus välja, et internetiotsing on andmebaaside kõrval oluline infootsingu meetod, kuid ollakse teadlikud, et andmebaasidest pärit info on siiski uurimistöö tegemiseks usaldusväärsem.

2.6.2. Teadusandmebaaside kasutamisharjumused

Andmebaase kasutavad õppejõud nii teadusartiklite kirjutamisel kui ka muuks uurimistööks, samuti siis, kui on tarvis leida vastus mõnele konkreetsele küsimusele, seega võib öelda, et kasutamisharjumused on vajaduspõhised. Üliõpilased kasutavad andmebaase õpingutega seotud tekstide kirjutamisel mistõttu on ka kasutamisharjumused sarnased õppejõudude omadele.

2.6.3. Kasutussagedus ja -vajadus

Õppejõud kasutavad andmebaase siis, kui on tarvis infot konkreetse teema kohta oma uurimistöö tegemiseks, kuid mingil määral ka ainete ettevalmistamisel. Eriti oluline on andmebaaside kasutamine siis, kui teema on uus ning selle kohta on tarvis tõenduspõhist infot.

Mõlemad vastused kõlavad võrdselt – andmebaase kasutab mõni õppejõud pigem harva ja teine pigem sageli. Vajatakse neid tihti nii teadustööks, ainete ettevalmistamiseks kui ka üliõpilastööde juhendamisel. Parimaks pidas üks õppejõud ScienceDirecti, kus olevat just temale vajalikku erialast infot kõige rohkem, kuid toodi välja ka Taylor ja Francist ning Scopust kasutab üks vastajatest peamiselt doktoritöö kirjutamisel.

Õppijad kasutavad andmebaase peamiselt referaatide, essee- ning lõputöö kirjutamisel ja mainisid, et said palju uusi oskuseid ning teavet raamatukogutöötajate korraldatud mängust, mille auhind motiveeris osalema. Mäng oli andmebaaside kasutamise peale ja see oli olulisena meelde jäänud kõigile vastajatele (auhinnaks oli iPad). Andmebaase peavad õppijad väga oluliseks ning just lõputöö kirjutamisel on need asendamatud.

Õppijad tunnistavad, et andmebaaside kasutamine suureneb ilmselt, kui tekib vajadus informatsiooni järele. Esimesel õppeaastal kasutatakse neid vähem ning õpingute edenedes üha enam.

TEHN_AK_2: *“Võtan aluseks näiteks on teadusartikli ja põimin selle kuidagi oma ainega ja pakun tudengitele lisaväärtust sellega.”*

TEHN_AK_3: *“Andmebaasid on aidanud teha kvaliteetsemat tööd”*

TEHN_AK_2: *“Scopus viidatakse teistes andmebaasides olevatele artiklitele, mis sageli ei ole ligipääsetavad tasuta. Ja olen kulutanud palju, et neile ligi pääseda.”*

TEHN_Õ_1: *“Andmebaasid teevad õppimise lihtsamaks /.../”*

TEHN_Õ_2: *“Olen saanud palju lisamaterjali oma referaatide jaoks ja ka nüüd lõputöö tegemisel.”*

TEHN_Õ_3: *“See on parandanud mu õppetööd, kuna olen saanud tugineda kindlatele faktidele, mis on eelnevalt tõestatud ja samas on see laiendanud mu enda silmaringi.”*

TEHN_Õ_4: *“Kui tuleb rohkem erialaseid aineid, siis vajadus informatsiooni järele kasvab.”*

TEHN_Õ_2: *“Õppimise alguses eriti ei kasutanud, aga praegu kui on vaja lõputööd teha, siis hakkasin kasutama*

Koos kasutamise sagenemisega saadi juurde ka oskusi ning vilumust.

2.6.4. Kasutusmugavus ja -raskused

Nii õppejõududele kui õppijatele oli ühiseks mureks otsingutele kuluv aeg. Lisaks mainisid õppejõud, et sissepääsuparoolid lähevad aeg-ajalt meelest ning inglise keelt ei osata nii palju, kui tahaks. Leiti, et konkreetse teema puhul on otsimine väga aeganõudev tegevus ning vajaliku info leidmine on keeruline. Mitmed õppijad tõid sarnaselt õppejõududele välja piisava inglise keele oskuse kui olulise eduka andmebaaside kasutamise eelduse.

TEHN_AK_2: *“Muudkui otsin ja otsin ja kulutan meeletult oma aega.”*

TEHN_AK_1: *“Mina olen endale leidnud sellise lahenduse, et üritan leida inimese, kes tunneb otsimise strateegiaid ja uurin temalt, et ehk saaksid aidata otsimisel.”*

TEHN_Õ_2: *“Tekstid on vaja endale ära tõlkida ja teadusliku teksti on suht keeruline tõlkida, sest sealne sõnavara ei ole enamuse juhtudel see, mida olen eelnevalt õppinud”*

TEHN_Õ_3: *“Keeleoskus on takistuseks (inglise keel) ja see, et pole seni otseselt vaja olnud kasutada.”*

Nii õppejõudude kui õppijate hinnangul on andmebaasidest vajaliku info leidmine keeruline ja aeganõudev, kusjuures probleemidena toodi esile otsingutele kuluva aja suurus, sissepääsuparoolide unustamine, ebapiisav inglise keele oskus ning teaduskeele keerukus.

2.6.5. Raamatukogu roll ja tugi

Õppejõud leidsid üksmeelselt, et raamatukogutöötaja võiks olla inimene, kes on andmebaaside kasutamises pädev ning oskab vajadusel nõu anda, millist andmebaasi kasutada. Õppejõud, kes töötab ka juhina, tegi ettepaneku koostada andmebaaside kasutamise juhiseid, mis sobiks kasutamiseks ka täiesti algajatele või taasaluslastele nii öelda „Rumala kasutaja ABC“, ning suunata pigem õppijaid pidevalt loengute käigus targasti andmebaase kasutama. Samuti on

õppejõududel keeruline vahel leida üksi endale sobilikku andmebaasi, kus vajaliku teema kohta artikleid oleks.

Õppijad mainisid üksmeelselt raamatukogu korraldatud mängu andmebaasidest, kus peavõiduks oli iPad ning leidsid, et selliseid mänge andmebaaside tutvustamiseks võiks raamatukogu veel teha. Sarnaselt raamatukogutöötajate panusega peeti oluliseks ka õppejõudude tuge andmebaaside kasutamise alustamisel ning õppijad avaldasid soovi, et õppejõud loengutes suunaks õppijaid andmebaaside juurde. Ilma õppejõu suuniseta on keeruline andmebaase kasutama hakata.

TEHN_AK_1: *“Raamatukoguhoidja võiks olla inimene, kelle poole pöörduda, kui vaja abi otsimisel.”*

TEHN_Õ_1: *“Kindlasti mõjutaks andmebaaside kasutamist see, kui õppejõud tutvustaksid või suunaksid rohkem neid kasutama.”*

Õppejõud ja õppijad rõhutasid raamatukogutöötajate ning õppejõudude olulist rolli andmebaaside kasutamise juhendamisel ja toetamisel. Vajalikuks peeti nii algtasemele mõeldud juhendi koostamist kui ka loengutes andmebaaside teadlikule kasutamisele suunamist.

2.6.6. Andmebaaside tulevik ja kättesaadavus

Õppejõud leidsid üksmeelselt, et andmebaasid peavad jääma. Pidevalt tekib juurde uusi valdkondi ja uurimistemasid, mille kohta raamatuid veel pole, ning suureks abiks erialase info leidmisel on siis just andmebaasid. Valikud võimaldavad laialdasemat kasutamist. Veelgi enam, leitakse, et andmebaasidele ligipääsude kadumine oleks samm tagasi, rõhutatakse andmebaaside olulisust tulevikuks.

TEHN_AK_2: *“Kindlasti rõõmustaksin kui andmebaase lisanduks, sest seda, mida mina ei kasuta, kasutab keegi teine kindlasti just aktiivselt, valik peab olema.”*

TEHN_AK_1: *“Andmebaaside ligipääsude kadumine oleks samm tagasi. Need on väga olulised.”*

Üliõpilased jagavad õppejõudude vaateid, kinnitades, et andmebaasid peavad jääma, sest õppetöös on nende kasutamine äärmiselt vajalik.

2.6.7. Tulevikuvisioon

Intervjuudest järeldus, et tajutakse vajadust üldise juhise järgi, mis annaks teadmisi ka neile, kes alles infootsinguga alustavad või vajavad meeldetuletust. Rõhutati ka tehisintellekti, näiteks ChatGPT ja andmebaaside kasutamise jätkuvat olulisust õppetöös, ning mainiti vajadust koolituste järele. Õppejõud tundsid vajadust praktiliste koolituste järele, sest nende andmebaaside kasutamise oskus on väga erinev. Õppejõudude oskustel on otsene mõju ka üliõpilaste andmebaasideni suunamisel.

2.7.KAITSEVÄE AKADEEMIA

Kaitseväge akadeemias vastas küsimustele neli akadeemilist töötajat, neli bakalaureusetasemel üliõpilast ning üks magistritasemel üliõpilane.

2.7.1. Infokogumise allikad ja meetodid

Õppijad kasutavad põhiliselt järgmisi andmebaase: ProQuest Ebook Central, Scopus, ResearchGate, Jstor, Cambridge, Oxford. Aga kõige rohkem kasutatakse Google Scholarit, sest see annab hea ülevaate. ProQuest on hea raamatute otsimise jaoks. Palju kasutavad üliõpilased ka Google Scholarit, sest see annab hea ülevaate. Infot saadakse veel Iliasest, meilile laekuvatest infokirjadest, koostöökeskkonnast Sharepoint või kasutatakse raamatukogu materjale.

KVA_Õ_2: *“Eestikeelseid allikaid otsin rohkem lihtsalt Google otsingumootoriga või käin kooli raamatukogus.”*

KVA_AK_2: Infot leian *“Arhiivimaterjalidest, ajalooliste ajalehtede andmebaasist DIGAR, erialastest ajakirjadest, ajalooalastest raamatutest jne.”*

Akadeemilised allikad otsitakse peamiselt üldiselt tuntud teaduslike otsinguvahendite kaudu, kuid kasutatakse ka spetsialiseeritud andmebaase, samas kui eestikeelsed materjalid leitakse sageli raamatukogudest või otsingumootoritest.

2.7.2. Teadusandmebaaside kasutamisharjumused

Enamasti kasutavad õppijad andmebaase harva, pigem magistri- või lõputöö tegemise ajal. Kuigi oli märgitud ka, et ei leitud pakutavatest andmebaasidest otsitavat materjali või ei leitud

andmebaaside kasutamiseks juurdepääsu. Samuti kasutasid õppijad andmebaase täiendava lisalugemise otsimiseks või lihtsalt huvist.

Akadeemilised töötajad kasutavad rohkem ja erinevaid andmebaase, nt Tehnikaülikooli otsingusüsteemi Primo. See võimaldab teha otsingut teaduskirjanduse andmebaasidest (Sage, Cambrite Core jne). Samuti kasutatakse neid andmebaase, millele on juurdepääs kaitseväge akadeemia intraneti kaudu, näiteks ProQuest Ebook Central - Academic Complete, SAGE Journals Online, Oxford Journals. Töös kasutatakse ka Defense Technical Information Center, Ike Skelton Combined Arms library, NSO andmebaasi ehk NATO standardite andmebaasi, USA maaväe andmebaasi ning aeg-ajalt ka Kaitseväge sisevõrku. Õppetöö ettevalmistusel on kasutusel Kaitseväge Akadeemia ja Baltic Defence College raamatukogud, USA Ike Skeletoni akadeemiliste tööde andmebaas, Kaitseväge Economisti ja Foreign Affairsi kontod, Taylor & Francis andmebaasid ning ka UK Kings College'i andmebaasid. EBSCot ja Google Scholarit kasutavad akadeemilised töötajad vähem.

Akadeemilised töötajad toovad esile, et andmebaasid on hinnalised infoallikad, mis võimaldab leida allikaid arvutiga töötamise kohalt lahkumata, et digitaalsed andmebaasid võimaldavad aega kokku hoida ning otsingumootorite kaudu leiab üsna hõlpsasti vajalikud allikad. Ka tuuakse välja, et palutakse raamatukogult abi konkreetsete teadusartiklite saatmisel PDF-formaadis.

KVA_Õ_2: *“Ei tea, kust leida juurdepääsud praegu kasutamiseks avatud andmebaaside kohta.”*

KAV_Õ_4: *“Mitteprioriteetne. Mujalt saab kiiremini ja kasutatakse rohkem.”*

KVA_AK_3: *“Aeg-ajalt on võimalik leida allikaid, mida scholar ei näita. Lisaks on filtreerimisvõimalus võimekam ja seega saab teha mõnevõrra sihipärasemaid otsinguid. Palju minule relevantset kirjandust on loodud eraasutuste poolt, nagu näiteks RAND Corporation. Kindlasti oleks kasu ka sealsele ligipääsule.”*

Õppijad kasutavad andmebaase harva, peamiselt magistri- või lõputöö tegemise ajal, samas kui akadeemilised töötajad hindavad neid olulisteks allikateks, mis aitavad aega kokku hoida ja pakuvad täpsemaid otsinguvõimalusi, kuigi juurdepääs võib olla piiratud.

2.7.3. Kasutussagedus ja -vajadus

Õppijad soovivad kasutada andmebaase oma teenistuses või teadustööde kirjutamiseks, samuti õppetöös.

Akadeemilised töötajad rõhutavad, et andmebaasides on juurdepääs kvaliteetsele ja usaldusväärsele teabele ehk tõestatud andmetele ja infole. Lisaks hoiab andmebaaside kasutus aega kokku, sest ühest kohast saab enamuse infot kätte. Samas on palju erinevad allikad ja andmebaase - see võib kohati hoopis segada otsingut. Andmebaase kasutatakse õppetöö ettevalmistamisel, et leida kõige ajakohasemaid andmeid.

KVA_Õ_1: *“Kui teha need lihtsasti kasutavaks, kättesaadavaks, siis oleks kasu küll erinevate teaduslike tööde kirjutamisel.”*

KVA_Õ_3: *“Oleneb teemast alati, nt lõputöö jaoks ülivajalikud ja samuti ka taktika õppimise/analüüsi jaoks.”*

KAV_AK_4: *“Need on seni olnud minu jaoks vajalikud õppetöö ettevalmistamisel ning ma pean neid kasutama ka peatselt algavas teadusprojektis.”*

KVA_AK_4: *“Ma olen periooditi väga sage (õppetöö ettevalmistamine) ja seejärel harv (õppetöö läbiviimine või sõjaaja ülesanded).”*

Õppijad soovivad andmebaase kasutada teadustööde ja õppetööks, samas kui akadeemilised töötajad väärtustavad neid kvaliteetse teabe ja aja kokkuhoiu võimaldamise eest, kuigi erinevate allikate olemasolu võib otsingut keerulisemaks muuta.

2.7.4. Mõju tööle/ tegevusele

Õppijad on välja toonud, et andmebaaside kasu on ligipääsus artiklitele, õppetöö hõlbustamiseks ja ka vahel teenistuslike ülesannete täitmisel. Samas märgitakse, et infot otsida on keeruline ja tülikas, sest allikad on erinevates andmebaasides.

Akadeemilised töötajad kasutavad teadusandmebaase peamiselt tundide ettevalmistamiseks ja enese harimiseks või kõige uuema teadusega kursis olemiseks. Aga toodi ka välja, et kasutatakse teadustöö eesmärkide seadmise mõtestamiseks, õpilaste uurimistööde jaoks ja teadusprojektide toetuseks.

KVA_Õ_1: *“Minu arvates ei ole sellist ühte kindlat andmebaasi, kus kõik info on olemas, vaid on killustatud erinevate andmebaaside vahel, mis teeb info otsimise keeruliseks ja tüütuks.”*

KVA_AK_1: *“... kohati tundide maht ja teemad on paika ”loksunud”, uurin värskemaid andmeid.”*

Õppijad hindavad andmebaase artiklitele ligipääsu ja õppetöö lihtsustamise seisukohalt, kuid leiavad, et erinevatesse andmebaasidesse jaotatud allikate otsimine on keeruline, samas kui

akadeemilised töötajad kasutavad neid teadustöök, õppetöö ettevalmistamiseks ja teaduse uuemate arengutega kursis olemiseks.

2.7.5. Kasutusmugavus ja -raskused

Raskustest toovad õppijad esile selle, et andmebaaside kasutamine ei ole lihtne erinevatel põhjustel: kas peab raamatukogu vastava artikli ostma või laenutama, mõnes andmebaasis peab tegema oma konto, mõnele pääseb juurde kooli kontoga. Samuti on märgitud, et ei osata andmebaase kasutada ja neist infot leida. Niisugusel puhul on küsitud abi kas kaasõppijatelt või ise katsetades.

Akadeemilised töötajad on välja toonud, et erinevate andmebaaside kasutusjuhendid võiksid olla kergemini leitavad. Kasutamisele aitab kaasa ka otsingute täpsustamine ja erialakeele valdamine. Kaitseväe Akadeemias on juurdepääsud avatud andmebaasidele koondatud sisevõrgus ühte dokumenti, aga neid on raske üles leida. Akadeemilised töötajad tunnevad vajadust juurdepääsuks mõne spetsiifilise eraettevõtte teadusallikatele.

KVA_Õ_2: *“Peamiseks probleemiks on oskamatus andmebaase leida ja kasutada ning samuti, kuidas neist just minule vajalikku informatsiooni leida.”*

KVA_AK_4: *“... ma sageli veedan kümneid minuteid selle otsimisel. Ma olen korduvalt leidnud ennast otsimas neid juurdepääsu linke ja paroole.”*

KVA_AK_3: *“Palju minule relevantset kirjandust on loodud eraasutuste poolt nagu näiteks RAND Corporation. Kindlasti oleks kasu ka sealsele ligipääsule.”*

Vastustest selgub, et peamised probleemid esinevad oskamatuses andmebaase efektiivselt kasutada ning sellealast infot on kooli lehelt keeruline leida.

2.7.6. Raamatukogu roll ja tugi

Õppijad soovivad, et iga andmebaasi juures oleks lühike info, kuidas materjalidele ligi pääseda (kas on vaja teha oma konto, kas pääseb sisse kooli kontoga, kuidas leida vajalikku infot jne). Samuti soovitakse, et andmebaaside kasutus oleks õppetöö osa, sest sageli õppijad ei tea palju (kui üldse) andmebaaside kohta.

Nagu õppijad, soovivad ka akadeemilised töötajad, et andmebaase tutvustataks laialdasemalt, nii õppejõududele kui õppijatele. Et oleksid juhendid andmebaaside kasutamiseks, sest osa baase on keerulisemad ja nendega peab harjuma.

KVA_Õ_2: *“Üliõpilastele võiks õppetöö ajal neid rohkem tutvustada (viia õppekavasse sisse).”*

KVA_Õ_4: *“Paljud ei teagi, et need andmebaasid olemas on/kui teavad, puudub huvi.”*

KVA_AK_3: *“Hetkel on andmebaasidele ligi pääsemise andmed üsna peidus. Ma usun, et paljud ei tule selle peale, kust neid otsida.”*

Õppijad ja akadeemilised töötajad soovivad, et andmebaaside kasutamine oleks õppetöö osa, kus oleks selged juhised ligipääsu ja kasutamise kohta, kuna paljud üliõpilased ei ole teadlikud nende olemasolust ega oska neid kasutada.

2.7.7. Andmebaaside tulevik ja kättesaadavus

Nii akadeemilised töötajad kui õppijad sooviksid, et andmebaasid oleksid ka tulevikus kättesaadavad, sest neid saaks kasutada ka tulevikus teenistuses.

KVA_AK_4: *“Kindlasti. Ma ei kujuta ette teenimist KVA-s ilma nende andmebaasideta.”*

Nii akadeemilised töötajad kui õppijad peavad andmebaase tulevikus oluliseks, kuna need pakuvad väärtuslikku tuge ka teenistuses.

3. TULEVIKUVISIOON

Teadusandmebaaside kasutusvajadus on varieeruv sõltuvalt kasutajate akadeemilisest tasemest ja tööülesannetest. Siiski on kõik sihtrühmad ühel meelel, et andmebaasidele ligipääs on vajalik ja peab säilima, et tagada rakenduskõrghariduse kõrge kvaliteet. Siinjuures on raamatukogul oluline roll pakkuda vastavat tuge ja ressursse, et tagada nende tõhus kasutamine kõigi rühmade poolt. Sellest uuringust joonistub välja neli põhieesmärki, millele keskenduda:

1. On vaja tõsta teadlikkust andmebaaside olemasolust, nende kasutusvõimalustest ning eelistest erinevate kommunikatsioonikanalite kaudu, et motiveerida kõiki sihtrühmi neid aktiivselt kasutama.
2. Teadusandmebaasidele tuleb tagada lihtne ja pidev juurdepääs, sealhulgas ka võimalus kaugligipääsuks, et toetada kasutajate vajadusi sõltumata nende asukohast. Kõrgkoolides, kus kaugligipääs on olemas, võiks analüüsida lähemalt kasutajakogemust.
3. Kõikidele sihtrühmadele tuleb pakkuda regulaarseid koolitusi ja töötubasid erinevate teadusandmebaaside tutvustamiseks ning otsingustrateegiate ja -tehnikate omandamiseks, et seeläbi tõsta kasutajate enesekindlust ning oskusi ja suurendada andmebaaside kasutamise efektiivsust.
4. Õppejõudude ja raamatukogude vahelist koostööd tuleb tugevdada, et integreerida teadusressursside kasutamine õppeainete üleselt, mis omakorda aitaks kujundada üliõpilaste akadeemilist harjumust neid ressursse kasutada.

Võib välja tuua ka kaugemad eesmärgid:

1. Järgmise taseme õppijate vajaduste analüüs. Rakenduskõrgkoolides on õppejõudusid, kes õpivad doktoriõppes. Nendel on vaja infot otsida lisaks ülikooli ligipääsetavatele andmebaasidele ka erialastest andmebaasidest ja seda saab neile võimaldada just rakenduskõrgkooli andmebaaside kaudu. Tuleb uurida ka nende vajadusi, kas nad tunnevad millestki puudust või on nendel piisav ligipääs erinevatele allikatele.
2. Raamatukogudevaheline rahvusvaheline suhtlemine teavikute laenutamisel on samuti üks võimalus lõppkasutajale teenuse mugavamaks tegemisel. Oluline on uurida teistest rakenduskõrgkoolidest üle maailma, millised on nende parimad kogemused teadusandmebaaside kasutamisel ja nende kasutama õpetamisel.
3. Samuti on tähtis võrgustamine ja teaduskonverentsi korraldamine raamatukogude töötajatele. Nii saab jagada oma parimaid kogemusi ja laiendada võrgustumise eesmärgil.

4. Võib välja tuua ka selle, et raamatukogutöötajatelt oodatakse laiemat vaadet ja eestvedaja rolli. Raamatukogud peaksid võtma oluliselt suurema rolli rakenduskõrgkoolides raamatukoguga seotud teemade käsitlemisel.

Raamatukogude roll kõrgkoolides on keskne ja mitmekesine. Raamatukoguteenuste edasine arendamine nõuab pidevat sihtgruppide vajaduste täpsemat mõistmist, aktiivset koostööd ning uuenduslike lahenduste rakendamist akadeemilise kogukonna toetamiseks.

KOKKUVÕTE

Rakenduskõrgkoolide raamatukogudel on oluline roll teadus- ja õppetöö toetamisel, võimaldades juurdepääsu erinevatele teadusandmebaasidele. Rakenduskõrgkoolide Rektorate Nõukogu (RKRN) algatatud pilootprojekt, mis võimaldas seitsmel rakenduskõrgkoolil teadusandmebaasidele juurdepääsu, oli suunatud teadusinfo kättesaadavuse parandamisele ja teadustöö kvaliteedi tõstmisele. Uuringu eesmärk oli välja selgitada, missuguseid andmebaase ja erialaseid infoallikaid rakenduskõrgkoolide õppijad ja töötajad kasutavad ning erilist tähelepanu pöörduti pilootprojekti raames teadusandmebaaside kasutamisele.

Järgnevalt esitatakse uuringus välja toodud kategooriate alusel tulemuste kokkuvõte.

Infokogumise allikad. Infokogumise allikate osas ilmnes sarnane eelistus kõikide sihtrühmade seas: esmase info hankimiseks kasutatakse laialdaselt üldlevinud otsingumootoreid, nagu Google ja Google Scholar. Need on kättesaadavad ja lihtsad tööriistad, mis sobivad kiireks alginfo otsinguks. Brophy & Bawden (2005) märgivad, et veebipõhised otsingumootorid, eriti Google, on loonud põlvkonna otsijaid, kes eelistavad avatud veebi lihtsust raamatukoguteenuste tajutud keerukusele. Spetsiifilisemate infovajadustega erialade kasutajad otsivad infot laialdaselt ka erinevaid teemakohaseid kodulehti, standardeid või rakenduskõrgkoolide siseveebides leiduvat infot ning õppematerjale kasutades.

Kuigi magistritasemel üliõpilased ja akadeemilised töötajad kasutavad samuti esmalt üldist internetiotsingut, kasutatakse lisaks palju rohkem ka otse akadeemilisi andmebaase, mõistes nendes pakutava teabe kvaliteeti ja usaldusväärsust. Mitmes uuringus on leitud, et Google, sealhulgas Google Scholar ja traditsioonilised raamatukogu kaudu ligipääsetavad teadusandmebaasid täiendavad teineteist. (Brophy & Bawden, 2005; Cothran, 2011). Bakalaureusetaseme üliõpilased hakkavad teadusandmebaase sagedamini kasutama ning sealjuures ka hindama alles õpingute hilisemates etappides, kui alustatakse teadustöö kirjutamisega.

Akadeemiliste töötajate seas kerkis esile digitaalsete andmebaaside kõrval mitmeid alternatiivseid allikaid, kust infot otsida, nagu seminarid, konverentsid, erialavõrgustikud ja raamatukogud. Ka mitteakadeemilistel töötajatel on võimalus andmebaase kasutada ja selle abil laiendada oma arenguvõimalusi kõrgkoolis.

Infokogumise meetodid ja kasutusharjumused. Kõikide rühmade seas on infokogumise meetodite puhul märgata kalduvust kasutada juba tuttavaid ja kasutajasõbralikke keskkondi. See võib aga piirata vähem tuntud, kuid väärtuslike ressursse sisaldavate andmebaaside kasutamist. Bakalaureusetaseme üliõpilased alustavad sageli üldistest otsingutest ja liiguvad spetsiifiliste teadusandmebaaside juurde alles vajaduse kasvades. Magistritasemel üliõpilased ja eriti akadeemilised töötajad on süstemaatilisemad, kasutades sagedamini spetsiifilisi ja erialaseid andmebaase, rakendatakse keerukamaid otsingustrateegiaid ning saadud otsingutulemuste suhtes ollakse allikakriitilisemad. Mittekadeemiliste töötajate vastustest kajastub eelistus kasutada paberil materjale. Keeleteadlikumad otsivad allikaid ka erinevates keeltes, mis laiendab infootsingus saadud tulemusi.

Kasutusvajadus. Teadusandmebaaside kasutusvajadus varieerub sihtrühmade vahel märkimisväärselt. Bakalaureuse üliõpilaste seas on teadusandmebaaside kasutusvajadus peamiselt seotud õppeülesannetega. Esimesel õppeaastal on vajadus üldjuhul madalam, kuna paljud ülesanded ei nõua teadusliku kirjanduse kasutamist, mistõttu üliõpilane ei lähe lisamaterjale teadusandmebaasidest otsima. See tendents joonistub välja ka mitmes uurimistöös (Scoulas & De Groote, 2022; Thompson et al., 2013b), kus on leitud, et esimeste kursuste üliõpilased eelistavad andmebaasidele tavalist internetiotsingut või õppejõu antud materjale ning andmebaase kasutatakse ainult siis, kui ülesanne nõuab konkreetset teadusallikate kasutamist. Õpingute edenedes, eriti lõputööde ja uurimistöode koostamisel, need käitumismustrid muutuvad ning vajadus ja isegi tahe andmebaase kasutada suureneb märkimisväärselt. Magistrantide jaoks on teadusandmebaaside kasutusvajadus akadeemilises kontekstis määrava tähtsusega juba õpingute algusest ning soovitakse saada sellealast juhendamist võimalikult varakult.

Mittekadeemilised töötajad kasutavad andmebaase harva. Isegi juhendamise ülesannete puhul eeldatakse, et juhendatavad otsivad ise allikaid ning nende ülesanne on üliõpilasi ainult suunata. Samas akadeemiliste töötajate andmebaaside kasutusvajadus on vägagi laialdane hõlmates nii uurimustööde juhendamisi ja retsenseerimisi, erinevaid projekte ja algatusi, õpematerjalide täiendamist kui ka eneseharimist.

Atilgan & Bayram (2006) uuringutulemuste järgi mõjutab teadusandmebaaside kasutamist otseselt kasutajate teadlikkus nende olemasolust ja kasutusvõimalustest, rõhutades vajadust tõhusa teavitustöö ja koolituste järele. Oluline on arvestada, et koolitusi vajavad nii üliõpilased kui ka õppejõud. Mitmel korral toodi intervjuudes välja vajadus koolitust või juhendamist saada mingi spetsiifilise teema ulatuses. Kuigi kõik raamatukogud pakuvad temaatilisi grupi- ja

rühmakoolitusi, mis on suunatud kas alustavatele üliõpilastele või uurimistöö kirjutamise ajale, jõutakse individuaalsete nõustamisteenusteni harvem või ei olda mõnes kohas sellisest võimalusest isegi teadlikud.

Raskused / takistused. Kõik kasutajarühmad seisavad suuremal või vähemal määral silmitsi tehniliste või kasutajakogemusega seotud raskustega. Levinumad probleemid on segadust tekitavad sisselogimissüsteemid, kaugligipääsu kasutamisega kaasnevad raskused ja otsingutele kuluv aeg ning keerukus. Ka inglise keele oskus ja teadusartiklite keeruline sõnakasutus kujutavad endast väljakutset, eriti esimestel kursustel õppivate üliõpilaste ning mitteakadeemiliste töötajate seas.

Probleeme tekitab ka piiratud juurdepääs olulistele artiklitele, mis aeglustab tööprotsessi oluliselt. Magistrandid ja akadeemilised töötajad rõhutasid vajadust kasutajasõbralikumate tööriistade ja juhendite järele, et kiirendada infootsingut ning parendada kasutajakogemust. Mitteakadeemiliste töötajate peamiseks takistuseks on info üleküllus, mis raskendab olulise teabe leidmist.

Andmebaasides olev info on killustunud – pilootprojektiga saadi juurde 7 uut andmebaasi, aga otsingute tegemiseks tuleb avada kõik andmebaasid eraldi ja teha eraldiseisev otsing, rääkimata veel eraldi sisselogimise parameetritest – see kõik võtab palju aega. Üldjuhul puudub rakenduskõrgkoolides keskne integreeritud otsinguplatvorm või andmebaaside keskne süsteem, mis lihtsustaks sisselogimist ja otsingut, muudaks selle laiahaardelisemaks ning samas kasutajasõbralikumaks.

Raamatukogu roll. Kõik sihtrühmad hindavad raamatukogude pakutavaid infotunde ja juhendeid väga oluliseks, kuid sihipärasuse ja ajastuse osas on mõnes kõrgkoolis tõstatatud vajadus parandusteks. Siinkohal on kõikjal kasulik õppejõudude ja raamatukogude vaheline tihe koostöö, et infotunnid saaksid rohkem integreeritud õppekavadega ja oleksid ajastatud vastavalt kursuste spetsiifikale. Üliõpilaste harjumuse kujundamiseks teadusressursside kasutamisel on õppejõudude aktiivne kaasamine võtmetähtsusega - isegi kui raamatukogu teeb infotunni ja suunab üliõpilast kasutama teaduslikke allikaid, siis lähevad üliõpilased andmebaase realselt kasutama alles õppetöös konkreetse vajaduse tekkimisel. Samuti tõstatati vajadus iseseisvate juhendmaterjalide selguse ja nähtavuse parandamiseks. Mitteakadeemiliste töötajate puhul rõhutatakse raamatukogu nõustavat ja suunavat rolli.

Ka akadeemilised töötajad hindavad raamatukogu tuge kõrgelt, eriti keerukamate teadusartiklite hankimisel ja spetsiifiliste küsimuste lahendamisel on raamatukogust alati abi

saadud. Siiski tõstatatakse vajadus suurendada teadusandmebaaside kasutamise oskusteavet nii õppejõudude endi kui ka üliõpilaste seas. Kuna üliõpilased ei pruugi alati julgeda või osata raamatukogust abi küsida, mis võib piirata nende juurdepääsu vajalikele ressurssidele, on õppejõududel võtmeroll, suunates ja motiveerides üliõpilasi raamatukogu teenuseid kasutama ning teadusressursside kasutamise oskusi arendama. See aga tähendab, et ka õppejõud peavad olema hästi informeeritud kõikidest raamatukogus pakutavatest võimalustest ja teenustest.

Uurimistöö tulemused näitavad, et andmebaaside kasutusharjumuste juurutamise, sihtrühmadele sobilike juhendite loomise ja kasutajakoolituste arendamisega on veel pikk tee minna. Samas võib kokkuvõtlikult tõdeda, et pilootprojekti kaudu rakenduskõrgkoolidele laiendatud andmebaaside valik on kasutajate poolt väga hästi vastu võetud ning valitseb üksmeel, et selline kvaliteetne ligipääs on äärmiselt oluline ja peab säilima, kuna õppe- ja teadustöö tõhusat läbiviimist ilma nende ressurssideta ei kujutata enam ette.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Afrane, D. A., Donkor, A. B., & Yamson, G. C. (2022). Libraries for Tomorrow: The Use of ICT and Space Transformation in Some Academic Libraries in Ghana. *Mousaion: South African Journal of Information Studies*, 40(2). <https://doi.org/10.25159/2663-659X/9896>
- Atilgan, D., & Bayram, O. (Gokkurt). (2006). Perspectives on ... An Evaluation of Faculty Use of the Digital Library at Ankara University, Turkey. *The Journal of Academic Librarianship*, 32(1), 86–93. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2005.10.009>
- Brophy, J., & Bawden, D. (2005). Is Google enough? Comparison of an internet search engine with academic library resources. *Aslib Proceedings*, 57(6), 498–512. <https://doi.org/10.1108/00012530510634235>
- Cothran, T. (2011). Google Scholar acceptance and use among graduate students: A quantitative study. *Library & Information Science Research*, 33(4), 293–301. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2011.02.001>
- Danquah, M. M., Dadzie, P. S., & Gyesi, K. (2022). Academic Libraries in Ghana and Their Strategies for Coping with the First Wave of the COVID-19 Pandemic. *International Journal of Librarianship*, 7(2), 30–45. <https://doi.org/10.23974/ijol.2022.vol7.2.232>
- Haridussilm. (2024). <https://haridussilm.ee/>
- Hea teadustava. (2023). <https://eetika.ee/et/sisu/hea-teadustava>
- Kont, K.-R., & Piirsalu, S. (2021). Library Services in Spring 2020: Feedback Survey in Tallinn Health Care College, Estonia. *Journal of Library & Information Services in Distance Learning*, 15(4), 280–303. <https://doi.org/10.1080/1533290X.2021.2014015>
- Olev, A., & Alumäe, T. (2022). Estonian Speech Recognition and Transcription Editing Service. *Baltic Journal of Modern Computing*, 10(3). <https://doi.org/10.22364/bjmc.2022.10.3.14>
- Piirsalu, S. (2023). *Strateegilised põhimõtted täiskasvanu arengu toetamiseks Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli raamatukogus* [Tallinna Ülikool]. <https://www.etera.ee/zoom/199739/view?page=1&p=separate&search=Piirsalu%20AND%20Siret%20Piirsalu&tool=search&view=277,759,2064,996>
- Ruslin, Mashuri, S., Sarib, M., Rasak, A., & Alhabsyi, F. (2022). *Semi-structured Interview: A Methodological Reflection on the Development of a Qualitative Research Instrument in Educational Studies*. 12(1), 22–29. <https://doi.org/10.9790/7388-1201052229>
- Scoulas, J., & De Groote, S. (2022). Impact of Undergraduate Students' Library Use on Their Learning beyond GPA: Mixed-Methods Approach. *College & Research Libraries*, 83(3). <https://doi.org/10.5860/crl.83.3.452>
- Scoulas, J. M., & De Groote, S. L. (2023). Faculty perceptions, use, and needs of library resource and services in a public research university. *The Journal of Academic Librarianship*, 49(1), 102630. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2022.102630>
- Thompson, C., Morton, J., & Storch, N. (2013a). Where from, who, why and how? A study of the use of sources by first year L2 university students. *Journal of English for Academic Purposes*, 12(2), 99–109. <https://doi.org/10.1016/j.jeap.2012.11.004>

Thompson, C., Morton, J., & Storch, N. (2013b). Where from, who, why and how? A study of the use of sources by first year L2 university students. *Journal of English for Academic Purposes*, 12(2), 99–109. <https://doi.org/10.1016/j.jeap.2012.11.004>

LISA 1

Taustainfo:

1. Millisest rakenduskõrgkoolist

2. Seos rakenduskõrgkooliga

- Bakalaureuse/rakenduskõrgharidusetaseme õppur
- Magistritaseme õppur
- Akadeemiline töötaja
- Mitteakadeemiline töötaja

Intervjuu küsimused:

3. Kust Sa tavaliselt leiad erialast infot?

4. Kas oled kasutanud pilootprojektiga saadud teadusandmebaase? Milliseid? Kui ei kasuta, siis miks?

- Oled harv või sage kasutaja?
- Räägi, milliseid Sa eriti kasutad ja miks nad sulle sobivad? [Juhul, kui ütleb, et kasutab.]
- Kui oluliseks erialaseks infoallikaks Sa sellised andmebaase hindad?
- Millist kasu Sa neist andmebaasidest näed?
- [Juhul, kui Sa oled kasutanud, siis] kas see on Sinu enda arvates parandanud Su õpetamis/teadustegevuse/õppetöö kvaliteeti? Selgita lähemalt! [St kas andmebaaside kasutamine on enda arvates avaldanud positiivset mõju teadus/õppetöö kvaliteedile]

5. Millisel eesmärgil teadusandmebaase peamiselt kasutad?

- Teadustööks, ainete ettevalmistamiseks... räägi lähemalt!

6. Milliseid takistusi või raskusi oled kohanud teadusandmebaaside kasutamisel?

- Kas ja millised probleeme Sul nende kasutamisega on tekkinud? [Kuidas Sa neid lahendanud oled?] Kas/kuidas raamatukogu saaks aidata neid probleeme lahendada Sinu arvates?

7. Millist toetust vajad teadusandmebaaside kasutamisel?

- Mida Sinu arvates saaks raamatukogu teha, et inimesed kasutaksid neid andmebaase / kasutaksid rohkem?

8. Kas rõõmustaksid, kui need andmebaasid oleksid saadaval ka järgmisel aastal/edaspidi?

LISA 2

Pöördumine uuritavate poole [Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli näitel]:

Lugupeetud Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli töötaja/õppija!

Kutsume Teid osalema Eesti rakenduskõrgkoolide ühises uurimistöös raamatukogu töö kohta.

Nõusoleku korral soovime läbi viia intervjuu Teile sobival ajal. Andmeid esitame uuringus anonüümselt, eristamata konkreetse intervjuueeritava vastuseid ning intervjuu tegemisel ei küsita Teie nime, sugu, vanust ega töökogemust. Andmete paremaks kogumiseks soovime intervjuu salvestada. Salvestuse kustutame peale transkribeerimist. Uurimistöö tulemused üldistatakse. Intervjuu teeme Zoomis ja see võtab aega u 35 minutit. Eesmärgi saavutamiseks kasutame kvalitatiivset uurimismetoodikat ja tulemused kajastuvad kokkuvõtvast raportis.

Uurimistöö tulemused aitavad teada saada, milliseid andmebaase või erialaseid materjale rakenduskõrgkoolide õppijad, õppejõud jt töötajad kasutavad – kas üldse kasutavad ja kuidas on vastu võetud pilootprojektiga saadud andmebaasid, millist kasu need on toonud õppetöös või milliseid raskusi on ette tulnud. Lisaks soovime teada, millist tuge raamatukogult oodatakse, et andmebaase paremini/tulemuslikumalt kasutada. Antud intervjuudest võiks saada ülevaate rakenduskõrgkoolidele pilootprojektiga tagatud andmebaaside vajadusest.

Küsimuste tekkimisel võtke ühendust, kirjutades aadressile siret.piirsalu@ttk.ee

Intervjuu läbiviimiseks on olemas kõrgkooli rektori luba.

Vastutav uurija
Siret Piirsalu
elukestva õppe keskuse juhataja
Tallinna Tervishoiu Kõrgkool

Uurimisgrupp koosseisus:

Maigi Lepik, kontakt maigi.lepik@ttk.ee

Kateriina Rannula, kontakt kateriina.rannula@ttk.ee

Elle Sõrmus, kontakt elle.sormus@ttk.ee

Ceili Vilimas, kontakt ceili.vilimas@eava.ee

Aire Härmask, kontakt aireharmask@nooruse.ee

LISA 3

Uuritava nõusoleku vorm [Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli näitel]:

Nõusolek

Kinnitan, et mina, ... olen nõus osalema Eesti rakenduskõrgkoolide ühises uurimistöös raamatukogu töö kohta.

Olen teadlik, et minuga viiakse läbi intervjuu ning et uurimistöö tulemused aitavad teada saada, milliseid andmebaase või erialaseid materjale rakenduskõrgkoolide õppijad, õppejõud jt töötajad kasutavad – kas üldse kasutavad ja kuidas on vastu võetud pilootprojektiga saadud andmebaasid, millist kasu need on toonud õppetöös või milliseid raskusi on ette tulnud. Lisaks soovime teada, millist tuge raamatukogult oodatakse, et andmebaase paremini/tulemuslikumalt kasutada. Antud intervjuudest võiks saada ülevaate rakenduskõrgkoolidele pilootprojektiga tagatud andmebaaside vajadusest.

Olen teadlik, et eesmärgi saavutamiseks kasutatakse kvalitatiivset uurimismetoodikat ning intervjuu salvestatakse. Minu anonüümsus on tagatud, kuna intervjuu tegemisel ei küsita minu nime, sugu, vanust ega töökogemust. Andmeid hoitakse Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli Sharepoint pilveserveris ning andmeteale pääsevad ligi ainult uurimisgrupi liikmed Siret Piirsalu, Maigi Lepik, Kateriina Rannula, Elle Sõrmus, Ceili Vilimas, Aire Härmask ning uuringu tulemusi kajastatakse üldistatult ja uuringu läbiviimisel järgitakse ka muid hea teadustava reegleid.

Nimi

/allkirjastatud digitaalselt/